ΈΤΟΣ Δ'. ΈΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 20

ΗΦΥΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΘ'ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Συνεργάται εἰσὶ δεκτοὶ πάντες. Δημοσιεύονται τὰ ἐγκρινόμενα ἔργα, καὶ αἱ εἰκόνες συνεργατῶν καὶ καλλιτεχνημάτων. Ἀγγελίαι μετ' εἰκόνων. Συνδρομαὶ δεκταὶ εἰς χαρτονόμισμα παντὸς ἔθνους προπληρωτέαι.

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ-ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἕκαστον φύλλον λεπτὰ 15. Πώλησις εἰς τὰ κιόσκια καὶ πρακτορεῖα. Τόμοι ἁπλ. δρ. 8, χρυσόδ. 10. Ἔξωτ. φρ. 14. Οἱ συνδρομηταὶ λαμβάνουσι μέρος δωρεὰν εἰς τὰ λαχεῖα καὶ καλλιτεχνικὰ ἔργα τῆς «Φύσεως».

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Κυνοσάργους ἀριθ. 36.—ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ: Ἐν Ἑλλάδι, ἐτησία Δρ. 8.— ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ἐτησία Φρ. 12.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: **Β. Μοδεστώφ, καὶ πάλιν περὶ προφορᾶς τῆς Ἑλλην. γλώσσης,** ὑπὸ Δ. Ζήκου. —**Περὶ τῆς παρὰ Σουηδοῖς λατρείας τῶν Μουσῶν,** ὑπὸ Ν. Πετρῆ.—**Εἶσαι κλέφτρα** (ποίημα) ὑπὸ Στ. Μπράνια.—**Θάνατος νεαρᾶς παρθένου** ὑπὸ Ὀλ. Καλογεροπούλου.—**Ἡ λίμνη τοῦ Ἐρημίτου,** ὑπὸ Γ. Δ. Ι.—**Εὐεργετικὴ Βερώνης** (μετ' εἰκόνος) ὑπὸ Ἀλκυῶνος. — **Ἔλα** (ποίημα), ὑπὸ Κυρ-Κοσ.—**Ἀλληλογραφία τῆς «Φύσεως».** —**Γνωστοποιήσεις,** Ἀγγελίαι κτλ.

Β. ΜΟΔΕΣΤΩΦ

Καθηγητοῦ τῆς Ἑλληνικ. φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀδησσοῦ.

Καὶ πάλιν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Αἱ γνῶμαι αὗται τοῦ καθηγητοῦ Blass δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς σοφὸν ὑπόδειγμα διδασκαλίας εἰς τοὺς μιμητὰς αὐτοῦ διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ περὶ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς ζητήματος. Πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ρηθῇ ὑπὲρ τῆς θεωρίας αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἐντελῶς ἄσχετον πρὸς τὸ θέμα, οἷαι αἱ θεωρίαι τῶν λατίνων γραμματικῶν τῆς μεταγενεστέρας ἐποχῆς, ταῦτα ὁ Blass ἐκλαμβάνει ὡς σοβαρὰς ἀποδείξεις· πᾶν δ' ἀντίξοον ταύτῃ, οἷαι αἱ σοβαραί, αἱ γνησιώταται καὶ ζωηρόταται μαρτυρίαι ὑπὲρ τῆς ἐπὶ ἀρχαίων βάσεων στηριζομένης συγχρόνου ἑλληνικῆς προφορᾶς, ἐξοβελίζεται ὑπ' αὐτοῦ ἀνεπιεικῶς πάνυ, ὡσεὶ μὴ ἀνῆκεν οὗτος εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐπιστημόνων, οἵτινες εἶναι ὑπόχρεοι νὰ σταθμίζωσι πάντα αὐστηρῶς καὶ ἀμερολήπτως, ἀλλ' ὡς συνήγορος, ὅστις ἀντὶ πάσης θυσίας ὀφείλει νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτοῦ πελάτην. Τὸ δὲ λέγειν, ὅτι αἱ ἀντίθετοι εἰς τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ἐξ ἐπιγραφῶν μαρτυρίαι δὲν ἀντέχουσιν εἰς κριτικὸν ἔλεγχον καὶ συνεπῶς τὸ μὴ ἐπιφέρειν οὔτε μίαν λέξιν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἑαυτοῦ ὑπονοίας, ἆρα τοῦτο εἶναι ἐπιστημονικὸς συλλογισμός; Πρὸς τούτοις τὸ λέγειν ὅτι καὶ ἐὰν αἱ μαρτυρίαι αὗται ἵσταντο στερραί, ἀναφέρονται μόνον εἰς τὴν δημώδη προφορὰν καὶ ὄχι εἰς τὴν κοινήν(;); ἆρα διὰ τοιούτων συμπερασμάτων λύεται τὸ ζήτημα τῆς ζώσης ἑλληνικῆς προφορᾶς; Ἐγὼ τοὐλάχιστον ὁμολογῶ, ὅτι δὲν ἐννοῶ ἀκριβῶς τὸ συμπέρασμα τοῦ καθηγητοῦ Blass διὰ τῶν λέξεων «κοινὴ προφορὰ ἀντίθετος τῇ τοπικῇ». Ἐὰν ὁ καθηγητὴς ὑπὸ τὴν λέξιν «κοινὴ» ἐννοεῖ τὴν προφορὰν πασῶν τῶν Ἑλληνίδων χωρῶν, τοιαύτη κοινὴ προφορά, ἤτοι ἐντελῶς ὁμοία πανταχοῦ, ἐννοεῖται ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξεν, ἀλλ' οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὅπως καὶ σήμερον δὲν ὑφίσταται εἰς οὐδεμίαν γλῶσσαν τοῦ κόσμου. Ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ ἐννοεῖ τὴν εἰς μικρὸν ἢ μέγα βαθμὸν κρατοῦσαν παρὰ τάξει τινὶ ἀνθρώπων ἐλευθέρας τυχόντων ἀγωγῆς, οἷον συγγραφέων, ἐπιστημόνων, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἔκφρασις δὲν εἶναι ἀκριβής. Καὶ πόθεν δυνάμεθα νὰ μάθωμεν, ὅτι ἡ δημώδης προφορὰ δεδομένης τινὸς λέξεως δὲν ἦτο προφορὰ καὶ τῆς πεπαιδευμένης ὁμάδος; Ἐκ τῆς ὀρθῆς γραφῆς; Ἀλλ' αὕτη εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἑπομένως καὶ εἰς τὴν ἑλληνικήν, ἀκολουθεῖ τῇ θεωρίᾳ, ἥτις μηκύνει τὸν ἑαυτῆς βίον εἰς ἑκατονταετηρίδας καὶ χιλιετηρίδας, ὡς τοῦτο συνέβη εἰς τὴν ἑλληνικήν· ἡ δὲ προφορὰ εἰς πολλὰς περιστάσεις ἀπὸ πολλοῦ ἤδη οὐδὲν κοινὸν πρὸς ταύτην ἔχει. Ἐπὶ τέλους ἐκ τῆς προφορᾶς κατ' ἐξοχὴν ἐπάναγκες νὰ μάθωμεν, πῶς προφέρει ὁ λαός, ὅστις ἐν τοιαύτῃ χώρᾳ, οἵα ἡ Ἀττική, ἦτο καὶ τὸ κοινόν. Ἡμεῖς δὲ γινώσκομεν, ὅτι εἰς τοῦτο τὸ κοινόν, τὸ παριστάμενον εἰς τὰς κωμῳδίας τοῦ Ἀριστοφάνους, προὐτείνετο ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λογοπαίγνιον, βασιζόμενον ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὁμοφθόγγου η καὶ ι. Ἐὰν λοιπὸν τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινὸν ἐννόει τὸ λογοπαίγνιον, οὐδένα κἂν λόγον ἔχομεν νὰ ὑποπτεύσωμεν τὸ ἐναντίον· τὸ ἐνόει, διότι τοιαύτη ἦτο ἡ προφορὰ αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅτι τὸ κοινὸν ἤνωνεν ἐν τῇ προφορᾷ τὸ η μετὰ τοῦ ι, προσεπιμαρτυροῦσι καὶ τινες ἀττικαὶ ἐπιγραφαὶ διασωθεῖσαι μέχρις ἡμῶν, τοῦ 4ου π. Χ. αἰῶνος, ἃς οὔτε ὁ Blass οὔτε ὁ Meistergans παρετήρησαν· ἴσως δὲ καὶ παρατηρήσαντες ἠγνόουν τί νὰ πράξωσιν. Ὁ κ. Παπαδημητρακόπουλος δὲν ἀναφέρει ἐπίσης τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας, οὔτε παραπέμπει που εἰς ταύτας ἐν τῇ ἑαυτοῦ πραγματείᾳ, ἥτις ἔδωκεν ἡμῖν ἀφορμὴν νὰ γράψωμεν τὴν

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΒΕΡΩΝΗ

διατριβὴν ταύτην, ἀλλ' ὁμιλεῖ περὶ αὐτῶν ἐν τῷ πολυτίμῳ αὐτοῦ συγγράμματι «Βάσανος τῶν περὶ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς Ἐρασμικῶν ἀποδείξεων», οὗπερ ἡμεῖς τοσάκις ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω. Ἰδοὺ δὲ αἱ ἐν τῇ Βασάνῳ (1) μαρτυρίαι τῶν ἀττικῶν ἐπιγραφῶν, ἃς ἐγὼ παρέβαλον πρὸς τὸ Corpus Inscriptionum Atticarum τῆς Βερολινείου Ἀκαδημίας. Ἐν τῷ II τόμῳ C. I. A. εἰς δύο ἐπιγραφάς, (754,13 καὶ 755, 7) ἀπαντῶσιν αἱ ἐπιγραφαὶ Θυαίνι ἀντὶ Θυαίνη. Αἱ ἐπιγραφαί, ἐν αἷς εὕρηται ἡ λέξις αὕτη ἀνέρχονται εἰς τὴν 108 Ὀλυμπιάδα, ἤτοι εἰς τὰ μέσα τοῦ 4ου αἰῶνος μ.Χ. Ὁ Κέλερ, κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἐπιγραφῶν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιστάσεσιν ἀντὶ τοῦ ι ἔγραφεν η, ἀλλ' ἐν παρενθέσει. Τοιούτου δὲ εἴδους ὀρθογραφίαν, θερμαστὶν ἀντὶ θερμαστὴν ἀπαντῶμεν ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπιγραφαῖς (2)· ὕλιν δὲ ἀντὶ ὕλην ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς 114 Ὀλυμπιάδος (324 π. Χ.) (3). καὶ τέλος ἀρετῖς ἀντὶ ἀρετῆς ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς 118 Ὀλυμπιάδος (304 π. Χ.) (4). Ἀρχαιοτέρας ἐπιγραφάς, καθὼς καὶ ἐπιγραφὰς τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, ἔνθα τὸ ι ἀντικαθιστᾷ τὸ η δὲν ἀναφέρομεν, διότι ὁ σκοπὸς ἡμῶν ἐνταῦθα ἦτο νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐπὶ τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς ἐν τῇ λαλουμένῃ γλώσσῃ ἡ φωνὴ η καὶ ι, ἂν ὄχι πανταχοῦ, ἀλλ' ἐν πολλαῖς περιστάσεσι συνέπιπτον. Τὰ παροράματα ταῦτα τοῦ χαράκτου, πρὸς δὲ καὶ ἡ συχνὴ ἐν τῇ αὐτῇ περιστάσει ἡ καὶ ἡ ἐν γνώσει χρῆσις τοῦ ι ἐκεῖ ὅπου κατὰ τοὺς γραμματικοὺς κανόνας ἔπρεπεν ἐξ ἅπαντος νὰ τεθῇ η ἦσαν δυνατὰ μόνον, ὅταν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ χαράκτης παρηκολούθει τὴν προφορὰν ἐπιλανθανόμενος τῆς γραμματικῆς θεωρίας. Ὁ κ. Παπαδημητρακόπουλος ὑποθέτει ὅτι τὸ η δὲν εἶχεν ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ τοῦ Εὐκλείδου τὴν καθαρὰν φωνὴν τοῦ ἀνοικτοῦ ε, προσήγγιζε δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ ι. Καὶ διὰ τούτου ἐξηγεῖ τὸ αι τῶν Αἰολέων, οἵτινες ἔγραφον Αἰσίοδος = Ἡσίοδος, αἴμισυς = ἥμισυς, αἰμίονος = ἡμίονος (5), ἐνῷ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν Βοιωτίᾳ συνέβη τοὐναντίον, ἤτοι εὐθὺς μετὰ τὴν παράδοχὴν τοῦ Εὐκλειδείου ἀλφαβήτου τὸ η ἤρξατο ν' ἀντικαθιστᾷ ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν φωνήν, ἥτις ἐν ἄλλαις θέσεσι ἐξεφωνεῖτο διὰ τῆς αι (6). Ἀλλ' ἐπειδὴ παρὰ τοῖς Ἴωσι τὸ η ἐξηκολούθει νὰ ἐκφράζῃ τὸ μακρὸν ε, εἰς τὰς κοινὰς μετ' ἐκείνων λέξεις καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠδύναντο νὰ τηρήσωσι ταύτην τὴν προφοράν, ὡς ἐν τῇ λέξει λήθαργος, ἥτις ἀριδήλως ἐμφαίνει τοῦτο γραφομένη ἐν τοῖς Ἱππεῦσι (Στ. 1068) τοῦ Ἀριστοφάνους λαίθαργος. Ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τοῦ Ἀριστοφάνους μετεχειρίζοντο καὶ τὸ η πρὸς ἔκφρασιν τοῦ μακροῦ ἔ ὁ κ. Παπαδημητρακόπουλος δὲν ἀποδοκιμάζει (7). Ἐπίτηδες ἐπεμείναμεν πέραν ἴσως τοῦ δέοντος ἐπὶ τῆς προφορᾶς τοῦ η, διότι ἡ προφορὰ τοῦ γράμματος τούτου, ὡς παρετηρήθη ἀνωτέρω, εἶναι τὸ ἰσχυρότερον ἔρεισμα τῆς Ἐρασμικῆς θεωρίας, Ἐὰν δὲ τοῦτο καὶ πρότερον ἀσθενὲς κατὰ τὰς διαφόρους χώρας τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, φανερῶς δ' ἐνδεὲς κατὰ τὴν προφορὰν τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς, νῦν δὲ καὶ σαλευόμενον κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἀττικῇ προφορὰν καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς κλασσικῆς

(1) Σελ. 535.

(2) C. I. A. II 754,29 καὶ 755,21. Ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Παπαδημητρακοπούλου αἱ παραπομπαὶ δὲν εἶναι ἀκριβεῖς (ὀφθαλμοφανῆ παροράματα).

(3) C. I. A. II. 1059 9· τὴν δὲ ὕλιν καὶ τὴν γῆν.

(4) C. I. A. II 258,16 ἀρετι[ς] ἕνεκα καὶ [δικ]αιοσύνης· ἐπειδὴ δὲ ἡ κατάληξις τῆς λέξεως ἀρετῖς εἶναι ἐφθαρμένη οἱ ἐπιθυμοῦντες δύνανται νὰ ἀμφισβητήσωσι τὴν ὕπαρξιν τοῦ ι ἐνταῦθα.

(5) Herodian. ed. Lentz. 521,7. Collitz, Sammlung der griech. Dialekt Inchriften, 213. 9 II.

(6) Περὶ τούτου ὅρα ἐμὴν πραγματείαν «Τὸ ζήτημα τῆς Ἑλληνικῆς ἀναγνώσεως» (Περιοδ. τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως 1890, Μάρτιος σελ. 104, ἐν ἰδιωτ.

(7) Ἰδοὺ δὲ τί κατὰ λέξιν λέγει «Qu'à l'époque d'Aristophane et d'Euripide on fit usage de l'η dans les écrits particuliers, cela ressort clairement d'un fragment de la tragédie d'Euripide, Θησεύς, qui est perdu» (N° 385) ὅρα Le poète Aristophane etc. p. 5-6, ἰδ. παραπ.

ἐποχῆς τῆς φιλολογίας, οὐδὲν στήριγμα πλέον μένει εἰς τὴν Ἐρασμικὴν προφοράν, διότι πάντα τὰ λοιπὰ τῆς θεωρίας ταύτης, πλήν τινων ἐξαιρέσεων περὶ τοῦ γράμματος β, εἶναι ἐντελῶς αὐτόβουλα καὶ ἔωλα εὐχερῶς πάνυ ἀνασκευαζόμενα. Ἀναβάλλοντες εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν τὰς παρ' ἡμῖν πολλὰς καὶ αὐθεντικὰς νεωτέρας μαρτυρίας περὶ τῆς προφορᾶς τῆς αι ὡς μακροῦ ἔ μεταβαίνομεν εἰς ἄλλας διφθόγγους.

Περὶ δὲ τῆς διφθόγγου ει ὡς ι μακροῦ προφερομένης δὲν ἐκτεινόμεθα, διότι πλεῖσται ἐξ ἐπιγραφῶν μαρτυρίαι πασῶν τῶν χωρῶν τῆς Ἑλλάδος μαρτυροῦσι τὴν ἀνέκαθεν χρῆσιν αὐτῆς ὡς μακροῦ ι, Ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ, ἣν ἡμεῖς κυρίως ἔχομεν ὑπ' ὄψει, κατεχωρίσθησαν ἐν προγενεστέρᾳ πραγματείᾳ μου δύο ἐπιγραφαί, ὧν ἡ μὲν τοῦ ἡμίσεως τῆς 5ης ἑκατονταετηρίδος π. Χ., ἡ δὲ τῆς 4ης μαρτυροῦσαι ἀμφότεραι ὅτι ἐν τῇ κλασσικῇ ἐποχῇ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸ ει ἐπροφέρετο ὡς ι (1). Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ ἡ δίφθογγος ει εἶχε φθόγγον ἁπλοῦν καὶ ὄχι δίφθογγον ὁ κ. Παπαδημητρακόπουλος ἐπιτυχῶς πάνυ ἀναφέρει σκῶμμά τι ἐκ τῶν Ὀρνίθων τοῦ Ἀριστοφάνους, δι' οὗ ἐμπαίζεται ὁ κουρεὺς Σπόργιλος διὰ τῆς μετατροπῆς τοῦ πτηνοῦ Κηρύλου εἰς κειρύλος (κείρω). Τὸ μονόφθογγον τῆς ει ἀποδεικνύουσιν ἔτι μᾶλλον οἱ ὑπ' αὐτῆς ἀναφερόμενοι βάρβαροι. Ὁ Πέρσης Ψευδαρτέβας εἰς τοὺς Ἀχαρνεῖς (στ. 1001) καὶ ὁ Σκύθης τοξότης εἰς τὰς Θεσμοφοριαζούσας (στ. 1001 καὶ ἑξῆς), ὅταν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὑποβάλλεται τὸ ει ὡς ι ὡς εἰς ἄνθρωπους, οἵτινες δὲν διακρίνουσι τὰ μακρὰ καὶ βραχέα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Ὁ κ. Παπαδημητρακόπουλος διὰ τοῦτο, δι' εἰρωνείας οὐχὶ ἀβασίμου παρατηρεῖ ὅτι οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις οὐδ' ἅπαξ προφέρουσιν ε ἀντὶ ει, ὡς θὰ ἦτο εὔκολον εἰς αὐτοὺς ἂν ἤκουον παρὰ στομάτων Ἑλλήνων τὸ ει προφερόμενον κατ' Ἐρασμον εἰ, ἀλλὰ πάντοτε ι. Ὅ,τι οἱ βάρβαροι ἔπραξαν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ποιητοῦ, ὡς ἄνθρωποι, εἰς οὓς ἦσαν ξέναι αἱ λεπταὶ διακρίσεις τοῦ Ἕλληνος λόγου ἐκφερομένου διὰ μακρῶν ἢ βραχέων συλλαβῶν κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας π. Χ. τοῦτο καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένετο κοινὸν εἰς τοὺς ὀλίγον ἀνεπτυγμένους τῶν Ἑλλήνων πασῶν των χωρῶν μηδὲ τῆς Ἀττικῆς ἐξαιρουμένης, τοὐτέστιν ἀπέβαλον τὴν προσῳδιακὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ μακροῦ φθόγγου ἐκφραζομένου διὰ τοῦ ει, καὶ τοῦ βραχέος ἐκφραζομένου διὰ τοῦ ι καὶ ἄνευ διακρίσεως μετεχειρίζοντο τὸν ἕτερον ἀντὶ τοῦ ἑτέρου. Συχνότατα δὲ ἐγίνετο χρῆσις τῆς ει ἀντὶ τοῦ ι ἄνευ διακρίσεώς τινος μακροῦ ἢ βραχέος χρόνου. Οὕτω δὲ ἐκ παλαιτάτων χρόνων ἐν ταῖς διαφόροις διαλέκτοις καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὸ ει ὡς ι μακρὸν ἐν χρήσει ὄν, μετετράπη σὺν τῷ χρόνῳ ἄνευ διακρίσεως εἰς ι ἐν ταῖς ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς τοὐλάχιστον πρὸ ἑκατονταετηρίδος π. Χ. (2).

Ἐν τούτῳ δυνάμεθα ἐν παρόδῳ νὰ παρατηρήσωμεν δύο χαρακτηριστικὰ φαινόμενα· ἐν μὲν τῇ Βοιωτίᾳ μετὰ τὴν Εὐκλείδειον μεταρρύθμισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, τὸ ι ἀντικαθίστα τὸ ει, τὸ δὲ ει ἐγράφετο ἀντὶ τοῦ η, ὅπερ συνήθως ἀντικαθίστα τὸ αι. Ἐν δὲ ταῖς Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος π. Χ., ὅτε πλέον τὸ ει συνηθέστατα ἐγράφετο ἀντὶ ι, καὶ δὴ βραχέος, παρατηροῦμεν ἀντίθετόν τι φαινόμενον· ἤτοι τὸ η οὐχὶ σπανίως ἐγράφετο ἀντὶ τοῦ ει. πρὸ πάντων εἰς τὰς καταλήξεις ει καὶ ειος τῶν ἐπιθέτων καὶ οὐσιαστικῶν (3). Ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν παρετάθη πέραν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἥρωνος. Ἐκ τοιαύτης δ' ὀρθογραφίας, ἥτις καὶ τῷ Meistergans φαίνεται eine eigentümliche Erscheinung δὲν ἔχομεν λόγον ἐνὰ σχηματίσωμεν γνώμην περὶ τῆς προφορᾶς τῆς διφθόγγου οι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὀρθογραφικῆς συγχύσεως, καίτοι καὶ ὁ Meistergans (1) καὶ ὁ Blass (2) πειρῶνται διὰ τοιούτων ἐπιχειρημάτων νὰ προσπορίσωσι κέρδος τι ὑπὲρ τῆς φωνῆς Ε ἐκ τῆς διφθόγγου ει. Ἐν πρώτοις ὁ λόγος ἐνταῦθα περὶ συλλαβῶν, ὧν πολλαὶ πρότερον ἐγράφοντο διὰ τῶν καταλήξεων εα, οἷον Μήδεα, Ἱέρεα, Ἡδέα καὶ εος, οἷον Ἄρεος πάγος (3) καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνταλλαγὴ τοῦ βραχέος φωνήεντος ἀντὶ μακροῦ εἰς ἀντικατάστασιν συνήθους τὴν ἐποχὴν ταύτην διφθόγγου ἐφάνη εἴς τινας γραμματικοὺς προσφερής. Ἔπειτα ἡ προφορὰ τοῦ η ἕνα αἰῶνα πρὸ καὶ μετὰ Χριστόν, καθ' ἃ φαίνεται ἐκ τῶν προεκτεθέντων, δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι ἡ φωνὴ ἔ, καὶ τέλος ἡ ἔννοια τοῦ ει ὡς φωνῆς ὁμοφώνου τῷ ι, τοσούτῳ ἦτο τὸν χρόνον τοῦτον πάγκοινος καὶ ἀναμφισβήτητος, ὥστε, ὡς ἀνεφέραμεν ἐν προηγουμένῃ διατριβῇ, ὁ Λατῖνος Νιγίδιος Φηγοῦλος, σύγχρονος καὶ φίλος τοῦ Κικέρωνος, ἀνὴρ εὐρείας ἐπιστήμης, ἐξέφραζε τὴν ἀπορίαν διατί οἱ Ἕλληνες εἰσήγαγον εἰς χρῆσιν τὴν δίφθογγον ει ὅτε, ὑπάρχοντος τοῦ ι, οὐδεμία ὑφίστατο ἀνάγκη (4).

Ἀλλ' ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶμεν τοῦ Ἀριστοφάνους. Εἴδομεν ἤδη τὰς μαρτυρίας, ἃς παρέσχεν ἡμῖν κατὰ τῆς Ἐρασμικῆς θεωρίας περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ η καὶ ει. Τίνας δὲ μαρτυρίας παρέχει περὶ τῆς προφορᾶς τοῦ οι; Παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ οι ἔκειτο ἐγγὺς τῷ ι, ὅταν ἐπίτηδες ἐν τῇ Εἰρήνῃ (στ. 192) μεταχειρίζεται τὸν Ἰωνικὸν τύπον τῆς δοτικῆς πτώσεως ἐν τῇ λέξει ὀῖ ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ οὐί, διότι τὸ πρῶτον ἀποτόμως διάφορον τοῦ τελευταίου ὂν κατὰ τὴν προφορὰν (5) ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς ἐπιφώνημα φόβου (6). Ἡ προσέγγισις τῶν φωτῶν τούτων ἡ ἀποκρούουσα τὴν δίφθογγον προφορὰν τοῦ οι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστοφάνους, μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῆς προφορᾶς τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἐν συζητήσει τινὶ μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων, τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, περὶ τῶν λέξεων τοῦ μαντείου, προμαντεύοντος τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ τὸν λοιμόν, ὃν ἄλλοι ἐνόμιζον λιμόν. Τὸ δυνατὸν τῆς συζητήσεως ταύτης ἀριδήλως δεικνύει, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐν πάσῃ περιστάσει καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κλασσικῇ ἐποχῇ, ἐπὶ Περικλέους, δὲν ἐπρόφερον τὴν δίφθογγον οι κατ' Ἔρασμον. Βεβαίως ὁ Blass δὲν μνημονεύει οὔτε τῶν λογοπαιγνίων τοῦ Ἀριστοφάνους οὔτε τῆς μαρτυρίας τοῦ Θουκυδίδου, διότι τοιαῦτα ἀναμφισβήτητα ἐπιχειρήματα εἶναι ἀσύμφορα εἰς τὴν ἐπιπόλαιον αὐτοῦ πραγματείαν περὶ τῆς προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀλλ' ἡ δίφθογγος οι δὲν ἦτο ἐπὶ Περικλέους ἡ φωνὴ ι· ὁ φθόγγος αὐτῆς προσήγγιζε μόνον πρὸς τὴν φωνὴν ταύτην. Τὸ οι παρῆχθη ἐκ τοῦ οε, τοῦτο δὲ δεικνύουσιν ἡμῖν ἀμέσως αἱ ἀρχαιότατα Βοιωτικαὶ ἐπιγραφαί (7). Ἴχνη δὲ τῆς τοιαύτης γραφῆς ἐτηρήθησαν καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ, οἷον Κροῖσος ἐπί τινος ἀττικοῦ ἀγγείου (8), ὅπερ ἀναφέρει καὶ ὁ Blass ἐν ἐπισημειώσει. Ἐὰν δὲ ταῦτα οὕτως ἔχῃ, περὶ τῆς φωνῆς οῦ ἐν τῇ οι, οὔτε λόγος δύναται νὰ γίνῃ. Ὁποία δὲ τῷ ὄντι φωνὴ ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ; Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο παρέχει ἡ βοιωτικὴ ἀντικατάστασις περὶ τὰ μέσα τῆς 3ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος τῆς οι διὰ τοῦ υ. Ἡ τοιαύτη ἀντικατάστασις, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν μνημονευθέντων παραδειγμάτων ἐν ἐμῇ προηγουμένῃ διατριβῇ (1) δὲν ἦτο ξένη καὶ εἰς τὰς λοιπὰς χώρας τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, Κρήτην, ἀποικίας τοῦ Εὐξείνου, οὐδὲ τῆς Ἀττικῆς ἐξαιρουμένης ἐκ τῶν τελευταίων ἐπιγραφῶν τῆς ὁποίας ὁ Meistergans πλείστας περιπτώσεις ἀναφέρει, καθ' ἃς ἡ οι ἀντικαθίστατο διὰ τοῦ υ (2). Τοῦτό δηλοῖ, ὅτι ἡ δίφθογγος οι μετὰ τὸ Εὐκλείδειον ἀλφάβητον, εἶχε περίπου τὴν φωνὴν τοῦ γαλλικοῦ u. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ὅτε ὁ Μένανδρος ἀποδυθεὶς εἰς τὴν φιλολογικὴν παλαίστραν τὸ τελευταῖον τέταρτον τῆς 4ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἤτοι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ θανάτου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, ἔγραφεν ἐν ταῖς ἑαυτοῦ κωμῳδίαις οἶκει ἀντὶ οἴκοι. Ἀττικαὶ ἐπιγραφαὶ ὡσαύτως παρέχουσιν ἡμῖν παραδείγματα ὁμοίας ἀντικαταστάσεως τῆς οι διὰ τῆς ει (δυεῖν τοῖς λοπεῖς) (3). Ἐντεῦθεν ἤδη κατάδηλον ὅτι ἡ δίφθογγος οι ἐν τῇ Ἀττικῇ ἀπ' εὐθείας ὑπομιμνήσκει ἡμῖν τὴν φωνὴν ι, φωνὴν ἥτις ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ υ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τοῦ ει, ἤτοι—θεωρητικῶς εἰπεῖν—εἶναι ἡ μέση φωνή, ὁμοία τῇ γερμανικῇ ü, προφερομένη ὑπό τινων μὲν ὡς γιοῦ (Müller) ὑπ' ἄλλων δὲ μᾶλλον ὡς i (Miller).

Ἀλλὰ τὸ οι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτοῦ μορφῇ οε μετεβιβάσθη καὶ εἰς τὴν λατινικὴν ὀρθογραφίαν πρὸς σχηματισμὸν τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῆς Β' κλίσεως. Οὕτω περιῆλθον μέχρις ἡμῶν ἐκ τοῦ Σαλιανοῦ ὕμνου οἱ τύποι pilumnoe poploe (4), ὡς καὶ ὁ τύπος fesceninoe (5), μετὰ ταῦτα δὲ κατὰ μίμησιν τῆς τοιαύτης ὀρθογραφίας ἐγράφοντο οἱ τίτλοι ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μετενεχθέντες, ἐκ τῆς κωμῳδίας τοῦ Τερεντίου adelphi, adelphoe. Ὡς δὲ ἡ λατινικὴ ὀρθογραφία τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένη, διὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς φωνῆς ι, οὕτω καὶ ἡ ἀντικατάστασις τῆς οι ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐποχῇ διὰ τῆς οε μετὰ ταῦτα δὲ καὶ διὰ τοῦ υ καὶ ει πασιφανῶς δεικνύουσιν, ὅτι ἐν τῇ φωνῇ οι ὑπάρχει ἡ φωνὴ ι μετὰ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἐκφωνήσεως, ἀλλ' οὐδὲν ἐν τούτοις ὅμοιον ἐνέχει τῇ προφορᾷ, ἥτις, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐρασμική, εἰσήχθη εἰς τε τὰ ἡμέτερα γυμνάσια καὶ Πανεπιστήμια.

Ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ παρόντος καταλήγομεν.

(1) «Διὸς Μιλίχιο» (ἐκ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος 1889 σ. 51) καὶ Μιλιχίῳ Διὶ παρὰ τῷ Μειλιχίῳ Διί (Bulet. de corresp. hellenique p. 507-509).

(2) Ὅρα πλεῖστα παραδείγματα τῆς μετατροπῆς ταύτης παρὰ τῷ Meistergans «Grammatik der attischen Inschriften σ. 38 2 ἔκδ

(3) Παραδείγματα παρὰ τῷ Meistergans Grammatik etc. σ. 37, 2 ἐκδόσεως, ἐν αἷς σημειοῦμεν τὰ εὐσέβηα, θεραπήα, ἱέρηα, Ταλάτηα, Γερμανίκηα, Ἄρηος πάγος, Ἀργῆος, Λύκηος, Μήδηος.

(1) Ibid. σ. 38.

(2) Ueber die Aussprache etc. σ. 59,5

(3) Ὅρα Meistergans σ. 32-35.

(4) Gell. Noet. Att. XIX, 14 ἐν τέλει.

(5) Κατ' Ἔρασμον ἀμφότεροι οἱ τύποι εἶναι σχεδὸν ταὐτόφωνοι· διὸ δὲν εἶχεν ἀνάγκην ὁ ποιητὴς νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν Ἰωνικὸν τύπον χάριν τῶν πολιτῶν Ἀθηναίων,

(6) Ἴν . . . οἱ καθήμενοι ὑπὸ τοῦ δέους λέγωσ' Ἰωνικῶς ὀῖ (στ. 931-933).

(7) Οἱ τύποι Πολυαράτοε, Μοέριχος, Κοέρανος, Χοερίλος ἀναγράφονται ὑφ' ἡμῶν ἐν προηγουμένῃ διατριβῇ. Κατὰ τὴν συλλογὴν τοῦ Ρέλλη I. G. A. 154 καὶ 157.

(8) C. I. G. 778.

ΕΙΣΑΙ ΚΛΕΦΤΡΑ

(Τῇ Δ. Μαρ. εἰς Πάτρας)

Εἶσαι κλέφτρα! τὸ πιστεύω, εἶσαι κλέφτρα Μαριγώ,
Κι' ἄλλοι μῶλεγαν γιὰ σένα, καὶ δὲ πίστευα ἐγώ.

Τώρα τῷδα μοναχός μου· μὲ μιὰ φλογερὴ ματιὰ
Μῶκλεψες μέσ' ἀπ' τὰ στήθεια τὴ μικροῦλά μου καρδιά.

Δός μου τώρα τὴ καρδιά μου κι' ἄφισε τὰ χωρατά,
Τὴ καρδιά μου 'γὼ τή θέλω καὶ νὰ λείπουνε αὐτά.

Μεσολόγγιον. **Στάμος Μπράντας.**

Κ. Ζῆκος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑ ΣΟΥΗΔΟΙΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ

Κλειὼ τ' Εὐτέρπη τε Θάλειά τε Μελπομένη τε
Τερψιχόρη τ' Ἐρατώ τε Πολύμνια Οὐρανίη τε
Καλλιόπη θ' ἡ σφέων προφερεστάτη ἐστὶν ἀπασέων.

Κατὰ τὴν δὲ τὴν ἠσιόδειον σειρὰν ἐφιλοτεχνήθησαν αἱ ἐννέα Μοῦσαι ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἐν Στοκχόλμῃ ἀνακτόρου, οὗ οἱ πυλῶνές εἰσιν ἀναπεπταμένοι τοῖς φιλομούσοις ἀπὸ 11 π. μ.—2 μ. μ. ἑκάστης Δευτέρας. Δύο μακροσκελεῖς στοαὶ περιέχουσιν ἀρχαῖα καὶ τινα τῶν νεωτέρων γλυπτικῶν ἔργων, ἀνδριάντων δηλ. καὶ προτομῶν. Τοσοῦτον δ' οἱ Σουηδοὶ περὶ πολλοῦ ποιοῦνται τὰς Μούσας, ὥστε ἐπονομάζουσιν αὐτὰς *θεὰς τῆς ᾠδῆς* καὶ *παρθένους τῆς ᾠδῆς*.

Ἐν πρώτοις λοιπὸν ἡ *Κλειώ*, ἡ τῆς ἱστορίας Μοῦσα, διαπρέπουσα ἐπὶ λαμπρῷ περιβλήματι, φορεῖ μακρὸν χιτῶνα μετὰ βραχειῶν χειρίδων μέχρι τοῦ βραχίονος ἀνωγμένων, ἀλλὰ διὰ πορπῶν συνεχομένων οὕτως, ὥστε ὁ γυμνὸς βραχίων διαφαίνεται ὁ δ' ἐπενδύτης στερεοῦται διὰ περόνης ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ κρατεῖ κύλινδρον παπύρου.

Θανατικὴ ποινὴ παρὰ τοῖς Σανδουϊκίοις.
(Ἐκ τῆς περιοδίας τοῦ κόσμου).

2) *Ἡ Εὐτέρπη*, ἡ τῆς μουσικῆς Μοῦσα, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῆς αὐλητικῆς, δι' ὃ τυγχάνει ἐφωδιασμένη διὰ διπλοῦ αὐλοῦ καὶ ἐμφανίζεται φέρουσα ὑπενδύτην μακρόν, μέχρι τῶν ποδῶν καθήκοντα, καὶ εὐρὺν μανδύαν, ὅστις κείμενος ὑπεράνω τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου, ἐπανέρχεται διὰ τῶν νώτων εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα. Ἀνευρέθη δ' ἡ μορφὴ αὕτη ἐν τῇ Ἀδριανείῳ ἐπαύλει, παρὰ τὸ Τίβολι.

3) Ἡ Μοῦσα τῆς κωμῳδίας *Θάλεια*, μετὰ στεφάνου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, φέρει ἐν τῇ ἀριστερᾷ κωμικὸν προσωπεῖον καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ τὴν κυρτὴν ποιμενικὴν ῥάβδον, ὑπένδυμα μετὰ στενῶν χειρίδων καὶ περὶ τὸ σῶμα αἰγίδα μετὰ πλατείας ζώνης.

4) *Ἡ Μελπομένη*, ἡ Μοῦσα τῆς τραγῳδίας, κεκαλυμμένη ὑπὸ μεγάλου ὑπενδύματος μετὰ μακρῶν χειρίδων καὶ πλατέος ζωστῆρος, φέρει ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τραγικὸν προσωπεῖον ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ξίφος καὶ εἰς τοὺς πόδας κόθορνον.

5) Ἡ Μοῦσα τῆς ὀρχήσεως *Τερψιχόρη*.

6) *Ἡ Ἐρατώ*, ἡ Μοῦσα τῆς ἐρωτικῆς ποιήσεως, παρίσταται ἠμφιεσμένη διπλοῦν χιτῶνα ἀνίσου μήκους καὶ μετὰ περιβολαίου, πίπτοντος ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὤμου ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου βραχίονος, ὅπου ἑδράζεται μία λύρα, τὴν δὲ κεφαλὴν καλύπτει δάφνης στέφανος.

7) Διαφερόντως ὡραία μορφὴ εἶναι ἡ *Πολύμνια*, ἡ τῆς λυρικῆς καὶ τῆς μιμικῆς Μοῦσα, ἔχουσα στέφανον ἀνθέων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐμβαθύνουσα εἰς σκέψεις.

8) Ἐν μικρῷ ὑπενδύματι καὶ πλατεῖ ἐπενδύτῃ παρίσταται ἡ θεὰ τῆς ἀστρογνωσίας *Οὐρανία*, φέρουσα κανόνα πρὸς ἀναγραφὴν τῆς κινήσεως τῶν ἀστέρων, καὶ

9) Ἡ *Καλλιόπη*, ἡ τοῦ ἡρωϊκοῦ ἔπους Μοῦσα, ἐμφανίζεται καθεζομένη ἐπὶ βράχου τινὸς τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἠμφιεσμένη διπλοῦν χιτῶνα καὶ ἕνα μανδύαν, ὅστις ὑπὲρ τὸν ἀριστερὸν ὦμον ἐρριμένος καταπίπτει ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ γόνατος, φέρει δὲ ἕνα γραφικὸν πίνακα.

Παρεκτὸς τούτων θεῶνται ἐν τῷ αὐτῷ Μουσείῳ καὶ ὁ *Μουσηγέτης Ἀπόλλων*, ἡ κιθαρῳδὸς ἐν κινήσει, (διότι ὡς γνωστόν, τὸ κάλλος κατ' ἐξοχὴν ἐν κινήσει κατεφαίνεται, ὡς τεκμηριοῦσι ποικίλαι εἰκονογραφίαι τοῦ ἀθανάτου Ὁμήρου, Οὐεργιλίου καὶ ἄλλων ποιητῶν) μετὰ τῆς χλαμύδος ἐπὶ τῶν νώτων καὶ τῆς κιθάρας ἀνὰ χεῖρας.

Πρὸς δὲ ἡ *Παλλάς*, *Ἀθηνᾶ*, καὶ ἡ *Ἄρτεμις* ἐν κυνηγετικῇ περιβολῇ καὶ ὁ καλλιπρεπὴς ἀνδριὰς τοῦ *Ἐνδυμίωνος* ἐκ παρίου μαρμάρου, ἐπ' ἴσης ἐκ τῆς Ἀδριανείου ἐπαύλεως ἀγορασθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Γουσταύου Γ', ἀντὶ δισχιλίων δουκάτων.

Ἀξιομνημόνευτοι πρὸς τούτοις καθίστανται καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι ἀνδριάντες, οἷον τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Στωϊκοῦ Ζήνωνος, τοῦ Δημοσθένους, τοῦ Κικέρωνος καὶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων.

Ταῦτα ἄσμενοι ἐσταχυολογήσαμεν ἐκ τοῦ Ausflug nach Schweden τοῦ φίλου ἡμῶν γυμνασιάρχου Βράνδες, τοῦ πέμψαντος ὡς δῶρον τὸ φιλοπόνημα αὐτοῦ.

Ν. Πετρῆς

ΘΑΝΑΤΟΣ ΝΕΑΡΑΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ

I

...Ἡ ἀσθένεια οὐδόλως προὐκάλει παρὰ τῇ Ρεναΐᾳ τὸ δύσθυμον ἐκεῖνο ὕφος, τας ἀποτόμους τῆς θελήσεως ἐκδηλώσεις· καὶ τέλος τὸν νευρικὸν ἐκεῖνον ὑπερερεθισμόν, ἅτινα πάντα μεταδίδουσιν εἰς τὸν περὶ τὸν πάσχοντα μέρος τῶν ἑαυτῶν πόνων. Τοὐναντίον ἐπαφύετο πρὸς τὸ παρασῦραν αὐτὴν δεινόν. Ἡ ζωὴ ἀπεμακρύνετο ἀπ' αὐτῆς, χωρὶς μηδεμίαν νὰ δεικνύῃ διάθεσιν, μηδεμίαν νὰ καταβάλλῃ προσπάθειαν, ὅπως τὴν συγκρατήσῃ. Ἦτο, καὶ ἔμενε γλυκεῖα καὶ περιποιητική. Αἱ ἐπιθυμίαι της οὐδόλως ἔφερον τὸν τύπον τῶν ἀπαιτήσεων τῶν ὑστάτων ἰδιοτροπιῶν· τὸ σκοτία περιβάλλον αὐτήν, καὶ γαλήνη περιέβαλλεν. Ἄφνις τὸν θάνατον ν' ἀνέρχηται, ὡς γλυκεῖαν ἑσπέραν πρὸς τὴν ἀγνὴν αὐτῆς ψυχήν.

Ὑπῆρχον ἐν τούτοις ὧραι, καθ' ἃς ἡ φύσις ἐξηγείρετο ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ διάνοια ἐσκοτίζετο διὰ τὸ ἀσθενὲς τοῦ σώματος, ὁπότε συνησθάνετο τὸ ὑπόκωφον ἐν αὐτῇ τελούμενον ἔργον τῆς καταστροφῆς, τὸ μέλλον νὰ τὴν ἀποσπάσῃ τῆς ζωῆς. Ὦ τότε, βαθυτάτῃ ἐκυρίευεν αὐτὴν ἀφασία, παραδεδομένην εἰς μόνας τὰς ἑαυτῆς σκέψεις, καὶ εἰς τὴν ἄφωνον ἐκείνην ἀκινησίαν, τὴν μόνην δυναμένην νὰ παραστήσῃ ἡμῖν ὁλικῶς τὴν στάσιν, ἣν θὰ ἐλάμβανε τὸ Μηδέν, ἐὰν τοιοῦτον ὑπῆρχεν. Ἡμίσειαν πολλάκις διήρχετο ἡμέραν, ξένη πρὸς πᾶν ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον, μηδὲ αὐτῶν τῶν τοῦ ἐκκρεμοῦς ἀντιλαμβανομένη ἤχων. βλέμματι ἀπλανεῖ καὶ σταθερῷ θεωροῦσα... τὸ κενὸν..... ὀλίγον ἀπωτέρω τῶν ποδῶν της.

Καὶ ὁ πατήρ της, μηδὲν πλέον εἶχεν ἐκ τῶν βλεμμάτων της.

Πολλάκις μετὰ δύο ἢ τρεῖς τῶν βλεφαρίδων κινήσεις, ἀπέκρυπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείουσα τὰ βλέφαρα, καὶ τοὺς ἔβλεπεν ὁ δύσμοιρος ἡμικλείστους νὰ κοιμῶνται· τῇ ἀπέτεινε τότε τὸν λόγον· ἀνεζήτει ἐν τῇ κεφαλῇ τί ὤφειλε νὰ τῇ εἴπῃ, ὅπως κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον του· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπεχείρει ἐνίοτε ν' ἀστεϊσθῇ ὅπως τὴν διασκεδάσῃ, ὅπως ἐπισύρῃ πρὸς ἑαυτὸν τὴν προσοχήν της, ὅπως τῇ δώσῃ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι εὑρίσκετο πλησίον της. Πλήν, ἐν τῷ μέσῳ ἔτι τῆς φράσεώς του ἐννοεῖ ὅτι ἡ προσοχή, ἡ σκέψις, ἡ ἀντίληψις τοῦ προσώπου τῆς θυγατρός του, ἔφευγον μακρὰν αὐτοῦ. Δὲν ἀνεύρισκε πλέον ἐν τῇ στοργῇ της τὴν θέρμην τῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν. Πλησίον της ἠσθάνετο ἤδη ψῦχος, Θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ νόσημα τῷ ὑπέκλεπτε καθ' ἑκάστην καὶ μέρος τῆς πρὸς αὐτὸν στοργῆς τῆς θυγατρός του.

Ἐνίοτε πάλιν διέφευγον τὴν Ρεναΐαν λόγοι τινες, δι' ὧν συνήθως οἱ πάσχοντες ἑαυτοὺς ζῶντας ἔτι ταλανίζουσι, λόγοι τὸ ῥῖγος τοῦ θανάτου ἐν τῇ καρδίᾳ προκαλοῦντες.

Ἡμέραν τινὰ ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ πατρός της κ. Μωπερὲν τὴν ἐφημερίδα, ἣν εἰς ἐπήκοόν της ἀνεγίγνωσκεν, ὅπως δῆθεν ἀναζητήσῃ ἐν τῇ οἰκείᾳ στήλῃ τοὺς τελεσθέντας ἢ τελεσθησομένους γάμους, μετὰ πάροδον δὲ ὀλίγων στιγμῶν «εἴκοσιν ἐννέα ἐτῶν»... ἀνέκραξε, πρὸς ἑαυτὴν ἀποτεινομένη «οὕτως γραῖα ἦτο αὕτη»....Εἶχεν ἀναγνώσει τὴν στήλην τῶν νεκροσίμων. Ὁ Κ. Μωπερὲν δὲν ἀπήντησεν· ἔκαμε δύο βήματα ἐντὸς τοῦ δωματίου καὶ ἐξῆλθε.

Μείνασα μόνη ἡ Ρεναΐα ἠγέρθη, ὅπως κλείσῃ τὴν θύραν, ἣν ὁ πατήρ της ἀφῆκεν ἀνοικτήν· δὲν εἶχε ἔτι πλησιάσει πρὸς αὐτὴν καὶ προσέβαλε τὰ ὦτα της γρυσμός τις, οἱονεὶ παράπονον προερχόμενον ἐκ τοῦ διαδρόμου· παρετήρησε, πλὴν οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ· ἐπέστησε τὴν προσοχήν της, πεφωμένη ν' ἀντιληφθῇ τοῦ προκαλέσαντος τὸν γενόμενον θόρυβον αἴτιου· πλὴν ἡ σιγὴ εἶχεν ἐπανέλθει, ἡτοιμάζετο δὲ νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, ὅτε ὁ αὐτὸς ἐπανελήφθη θόρυβος, ἐντονώτερος τὴν φορὰν ταύτην. Προὐχώρησεν ἐντὸς τοῦ διαδρόμου κατευθυνθεῖσα πρὸς τὸν θάλαμον τοῦ πατρός της· ἐκεῖθεν ἐξήρχετο ὁ θόρυβος. Ἡ κλεὶς ἔλειπεν ἐκ τοῦ κλείθρου, ἔκυψεν ὅθεν πρὸς αὐτό, καὶ ἠδυνήθη οὕτω διὰ τῆς ὀπῆς του νὰ διακρίνῃ τὸν πατέρα της. συστρεφόμενον ἐπὶ τῆς κλίνης του, καὶ θερμὰ χέουσα δάκρυα, ἅτινα μετὰ τῶν συνταρασσόντων αὐτὸν λυγμῶν, προσεπάθει ν' ἀποπνίξῃ ὑπὸ τὰ προσκεφάλαια....

Ἡ Ρεναΐα δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ γίνηται πρόξενος δακρύων εἰς τὸν πατέρα της· τὴν ἐπομένην τῷ ἔλεγεν·

— Ἄκουσον λοιπόν, μπαμπᾶ· θ' ἀναχωρήσωμεν, δὲν εἶναι ἀληθές; πρὸς τὸ τέλος Σεπτεμβρίου, ἀπεφασίσθη πλέον, θὰ περιέλθωμεν ὀλίγον τὸν ὑφήλιον· ἕνα μῆνα ἐδῶ, δέκα πέντε ἡμέρας ἐκεῖ..... κατὰ τὴν ἡμετέραν εὐαρέσκειαν.

Ταξείδια, σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος, ταῦτα ἦσαν πλέον τὰ μόνα τοῦ λόγου της ἀντικείμενα· ὡμίλει περὶ αὐτῶν ὡς περὶ πραγμάτων ὑπεσχημένων, θετικῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τετελεσμένων ἤδη. Αὕτη μόνη ἀναπαρίστα τὴν ἐλπίδα ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ τόσον καλῶς ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τῶν ἄλλων τὴν πρὸς τὸν θάνατον αὐτῆς ῥοπήν, τοσοῦτον πρὸς τὴν ζωὴν ἐδείκνυεν ἔρωτα, ὥστε ὁ κ. Μωπερὲν βλέπων, ἀκούων αὐτὴν ἀναλογιζομένην ἐν τῇ ῥέμβῃ της τ' ἀναμένοντα αὐτοὺς ἔτη εἰρήνης γαλήνης καὶ εὐδαιμονίας, συνεμερίζετο τὰς ἐλπίδας της, εὐτυχὴς ὁσάκις ἠδύνατο ἀσυνειδήτως νὰ παραδίδηται εἰς τὴν ὀρθαλμαπάτην ταύτην. Πολλάκις μάλιστα, ἡ χάριν τῶν ἄλλων παιζομένη ὑπὸ τῆς ἀσθενοῦς προσποίησις αὕτη, ἐξηπάτα αὐτὴν ταύτην πρὸς στιγμήν, ὁπότε τὰ πάντα εἰς λήθην βάλλουσα, καὶ αὐτὴ ἑαυτὴν ἐξαπατῶσα, ἔλεγε σιγηλῇ τοῦ φωνῇ «ἐὰν ἐν τούτοις ἐπέστρεφον!» Ἄλλοτε πάλιν ἀνελογίζετο ἠδέως τὸ παρελθόν της καὶ τότε συλλήβδην ἀντιπαρήχετο πρὸ τῶν ὀμμάτων της, ὡς ἐν ὀνείρῳ, ἅπασα ἡ παιδικὴ αὐτῆς ἡλικία, μετὰ τῶν νυκτερινῶν ἀφηγήσεων τῆς μάμμης, τῶν ἐκμυστηρεύσεων τῶν ὁμηλίκων της καὶ τῶν λοιπῶν ἐκείνων μικρῶν πραγμάτων, ἅτινα ἐν τούτοις ἀποτελοῦσι τὰ θέλγητρα τῆς εὐτυχεστέρας περιόδου τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ὑπηγείρετο ἐκ τῆς ἀγωνίας, ὅπως ἀσπασθῇ τὸ ὕστατον τὸν πατέρα της δι' ὅλης τῆς θέρμης τῆς παιδικῆς αὐτῆς ἡλικίας, τῷ ἔλεγεν «ὦ τὴν πρώτην μου τοῦ χοροῦ ἐσθῆτα!... »τὴν βλέπω ἔτι... ἐκ ροδοχρόου γάζης ... ἡ ῥάπτρια δὲν ἤρχετο... »ἔδρεχε... δὲν ὑπῆρχεν ἄμαξα... ὁπόσον ἔτρεξας!... ὁπόσον κα»λὸς μοὶ εἶχες φανῇ, ὅτε σὲ εἶδον ἐπιστρέφοντα μὲ τὸ κυτίον ὑπὸ «μάλης!... μὲ εἶχες καταβρέξει ἀσπαζόμενός με, τὸ ἐνθυμοῦμαι ἔτι...»

Ὅπως ἐνθαρρύνῃ τὸν πατέρα της, ὅπως ὑποστηρίξῃ ἑαυτήν, ἡ Ρεναΐα ἦτο μόνη· μόνον βοηθὸν εἶχε τὸ ἑαυτῆς θάρρος. Ἡ μήτηρ της ἦτο ὄντως ἐκεῖ, πλησίον της· πλὴν εἰς ἄφωνον εὑρίσκετο βεβυθισμένη ἀπάθειαν· διέμενεν ἀδιάφορος, σιωπηλή, ἀφῃρημένη. Ἔμενε παρὰ τῇ θυγατρί της ἡμέρας τε καὶ νυκτός, χωρὶς νὰ γογγύσῃ, ὑπομονητική, πάντοτε ἡ αὐτή, πρόθυμος πρὸς πᾶν, εὐπειθής, ταπεινὴ ὡς ὑπηρέτρια· πλὴν ὑπῆρχε τι τὸ μηχανικὸν ἐν τῇ τρυφερότητί της. Ἡ ζωὴ εἶχεν ἐκφύγει ἐκ τῶν φιλημάτων της, καὶ ἅπασαι αἱ περιποιήσεις της μόνον τὸ σῶμα ἠδύναντο ν' ἀποβλέπωσι· μόνον τὰς χεῖρας εἶχε μητρός!

— Ἰδέ, λοιπόν, μῆτερ, τῇ ἔλεγεν ἡ Ρεναΐα, παρατήρησον... δὲν βλέπεις πόσον εἶμαι ὡραία;... ἰδὲ εἰς ὁπόσους ὑποβάλλομαι κόπους, ὅπως σοὶ ἀρέσω!...

Καὶ νωχελῶς τοὺς βραχίονας ἐν στεφάνῳ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν πλέκουσα, ἤρειδε ταύτην ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων ἐξαπλουμένη, ἐν φιλαρέσκῳ καὶ λυπηρᾷ ἅμα στάσει, ἐπὶ τοῦ ἀναπαυτικοῦ αὐτῆς ἀνακλίντρου.

Εὕρισκεν ὅτι ἡ κλίνη, ἡ ζῶσα αὕτη ἐν ταῖς σινδόσιν ἐνταφίασις, τῇ προσέδιδεν ἦθος ἀσθενοῦς. Δὲν ἤθελεν νὰ μένῃ ἐν αὐτῇ, καὶ συνῆγε τὰς τελευταίας αὐτῆς δυνάμεις, ὅπως ἐγερθῇ. Ἐνεδύετο περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν βραδέως, ἡρωϊκῶς, σταματῶσα κατὰ πᾶσαν στιγμήν, ὅπως ἐπανακτήσηται τὴν διακοπεῖσαν πρὸς στιγμὴν ἀνάπαυσιν, ἀναπαύουσα ἐφ' ὅσον ἐκτενίζετο τοὺς ἐκ τῆς πρὸς τ' ἄνω τηρήσεως κεκαπιακότας βραχίονάς της, ἐπέθετεν ἐπὶ τῆς κόμης της τρίχαπτον ἀγγλικόν, περιεβάλλετο μακρὰν λευκὴν ἐσθῆτα. Οἱ ἐπὶ σμικρότητι διακρινόμενοι πόδες της μόλις εἰσήρχοντο εἰς τὰ πανταχόθεν σχεδὸν ἀνοικτὰ σανδάλιά της, ἅτινα ἀντὶ ταινιῶν ἔφερον δύο δεσμίδας φυσικῶν ἴων, ἀνανευομένας καθ' ἑκάστην πρωΐαν ὑπὸ τοῦ πατρός της.

Ὅπως δὲ παρουσιάσῃ τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς ζωῆς, ἣν πάντες σχεδὸν οἱ ἀσθενεῖς παρουσιάζουσι, ὅτε τῆς κλίνης ἐγείρονται καὶ ἐνδύονται διέμενε οὕτω μέχρι τῆς ἑσπέρας ἐξηπλωμένη ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου της, ἐν τῇ λευχῇ, παρθενικῇ, καὶ μυρηβόλῳ αὐτῆς περιβολῇ.

ULTIMA THULE (*λίμνη τοῦ Ἐρημιτου*)

II

— Εἶνε παντοῦ κυανοῦς, ὁ οὐρανός, πατέρ; ἠρώτησεν ἡ Ρεναΐα ἡμέραν τινα τὸν πατέρα της, ἀνακεκλιμένη ὡς ἦτο ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου.

— Ναί, φίλτατον τέκνον, ἐξαίσιος· ἀπήντησεν ὁ Μωπερὲν ἐκ τοῦ παραθύρου, παρὰ τῷ ὁποίῳ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εὑρίσκετο.

— Περίεργον!

— Διατί; . . . ὑποφέρεις;

— Ὄχι!... ἐνόμισα ἁπλῶς, ὅτι διέκρινα νέφη εἰς τὸν ὁρίζοντα, ἀτμοσφαιρικὴν προαγγέλλοντα μεταβολήν... παράδοξον φαινόμενον! θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ὁ ἀσθενὴς βλέπει τὸν οὐρανὸν ἐγγύτερον ἑαυτῷ... Ὦ ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, περίφημον κατήνεγκα ἤδη βαρόμετρον...

Καὶ ἐπανέλαβε τὴν ἀνάγνωσιν, ἣν εἶχε διακόψει, ὅπως ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν πατέρα της.

— Ἡ ἀνάγνωσις σὲ κουράζει, μικρά μου θύγατερ... ἂς ὁμιλήσωσωμεν λοιπὸν ὀλίγον... Δός μοι...

Καὶ ὁ κ. Μωπερὲν ἐξέτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ βιβλίον, ὅπερ ἐκείνη ἀφῆκε νὰ ἐκφύγῃ ἐκ τῶν δακτύλων της.

Ἡ Ρεναΐα ἐφαίνετο ὡς ἐν νάρκῃ διατελοῦσα. Ἡ μήπω ἐν τῷ οὐρανῷ καταφανὴς γενομένη θύελλα ἤρξατο βαρύνουσα ἐπ' αὐτῆς.

Ὑπέφερεν ἐξ ἀφορήτου τινος βάρους ὅπερ τὴν κατέθλιβε· συνάμα δὲ εἶδος τι νευρικῆς ταραχῆς συνετάρασσεν ἅπαν τὸ σῶμά της. Ὁ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν αὔξων ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἠλεκτρισμός, ἐξεχύνετο περὶ αὐτὴν καὶ τὴν συνεκλόνιζεν.

Αἰφνης βαθεῖα ἐν τῷ σύμπαντι ἐπεκράτησε σιγή, παντελὴς τῆς φύσεως ἀκινησία, προάγγελος θυέλλης, τὸν τρόμον εἰς τὴν φύσιν ἐνσπείρουσα. Ἡ Ρεναΐα προσέβλεπεν ἀτενῶς τὸ ἐκκρεμές, μηδένα τῶν χειλέων ἐκβάλλουσα φθόγγον, τὰς χεῖρας μόνας ἀνὰ πᾶσαν μετακινοῦσα στιγμήν.

— Ὦ ναί, εἶνε ἀληθές, εἶπεν ὁ κ. Μωπερέν. Ὑπάρχει νέφος,

μέγα νέφος ἐκεῖ κάτω πρὸς τὸν ὁρίζοντα, πρὸς τὸ μέρος τῆς Φρεουσυά· ὦ πῶς τρέχει !... ὦ ἰδού το πρὸς τὸ μέρος μας, ἔρχεται... θέλεις νὰ κλείσω τὰ παράθυρα, νὰ καταβιβάσω τὰ παραπετάσματα;... ἀνάπτομεν κατόπιν τὴν λυχνίαν.... δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου ἡ μεγάλη μου Λιλὴ θὰ φοβηθῇ ὀλιγώτερον....

— Ὦ ὄχι, ὑπέλαβε ζωηρῶς ἡ Ρεναία· δὲν θέλω φῶς ἐν ὥρᾳ ἡμέρας !.... ὄχι, ὄχι, ἐκτὸς τούτου δὲν φοβοῦμαι πλέον...

— Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ θύελλα ἀπέχει ἔτι πολὺ ἀφ' ἡμῶν, εἶπεν ὁ κ. Μωπερέν, οὐχὶ βεβαίως ἐν πεποιθήσει, ἀλλ' ἁπλῶς, ὅπως νέαν δώσῃ ὤθησιν εἰς τὰς σκέψεις τῆς θυγατρός του, ἐν τῷ πρὸ τοῦ φωτὸς τρόμῳ, τῆς ὁποίας εἶχεν ἀνακαλύψει ὁ ἀτυχὴς τὴν ἰδέαν τῶν παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης τῶν νεκρῶν τιθεμένων λαμπάδων.

— Ὦ βρέχει ἐπὶ τέλους, εἶπεν ἡ Ρεναία διὰ φωνῆς μαρτυρούσης ὅτι ἐκ τούτου ἠσθάνετο ἀνακούφισιν... βρέχει ἐν εἴδει πρωϊνῆς δρόσου... δύναται τις νὰ τὴν πίῃ αὐτὴν τὴν βροχήν... δὲν ἔχει οὕτω πατέρα : ἐλθὲ πλησίον μου, ἐδῶ, ἐγγὺς ἐγγύτατά μου.

(Ἕπεται τὸ τέλος). **Ὀλυμπιὰς Καλογεροπούλου**

Η ΛΙΜΝΗ ΤΟΥ ΕΡΗΜΙΤΟΥ

— Ποῦ ἄραγε νὰ φέρῃ τοῦτο, παιδιά, εἶπεν ὁ Γουλιέλμος Ἐ . . ., δακτυλοδεικτῶν, ἐνῷ ὡμίλει, εἰς ἄνοιγμα τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ὅπερ ἐκαλύπτετο δι' αἰγείρων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καθίστατο σχεδὸν ἀόρατον.

Ὁ Ἀλέξανδρος Ἀ . . , ἀπέβλεψε πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν σημεῖον καὶ ἀπεκρίθη·

— Τί ἐννοεῖς ; Δὲν βλέπω τι νὰ φέρῃ που.

— Δὲν βλέπεις τὸ ἄνοιγμα ἐκεῖνο, εἰς τὰ χαμόκλαδα ἐκεῖ ; Ἐν ἀρχῇ ἐνόμισα ὅτι ἦτο καμπύλη τῆς ὄχθης. Ἐν τούτοις. φαίνεταί μοι, ὡς διώρυξ φέρουσά που.

— Ἴσως εἶναι ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν λίμνην τοῦ Ἐρημίτου, ὑπέλαβεν ὁ Ἰωάννης Λ . . . , τὸ τρίτον μέλος τῆς *Τριάδος*, ὡς ἀπεκάλουν ἑαυτοὺς οἱ τρεῖς μας φίλοι.

— Εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἐρημίτου ; Τί θέλεις νὰ εἴπῃς ; ἀνεφώνησαν ἀμφότεροι οἱ σύντροφοί του.

— Δὲν γνωρίζω . . . Ἄνθρωπος ἐργαζόμενος ἐπὶ τῆς ὄχθης εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ, μὲ ἠρώτησεν ἐὰν θὰ μετεβαίνωμεν εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἐρημίτου πρὶν ἢ ἐπιστρέψωμεν.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Γουλιέλμος πλήξας τὸ ὕδωρ διὰ τῆς κώπης ἔστρεψε τὸ μονόξυλον εὐθὺ πρὸς τὸ ὑποτιθέμενον ἄνοιγμα.

— Τί θὰ κάμῃς, Γουλιέλμε ; ἠρώτησεν ὁ Ἀλέκος.

— Βλέπε, ἀπήντησεν ἐκεῖνος λακωνικῶς, ἐνῷ δι' ὀλίγων ἀλλ' ἰσχυρῶν τῆς κώπης πλήξεων, ἐξέρριπτε τὸ μονόξυλον πρὸς τὴν ὄχθην.

— Βραδύτερον, Γουλιέλμε, ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης, ἐνῷ ἐπλησίαζον τὰ χαμόκλαδα. Φαίνεται ὡς ἄνοιγμα . . . Ἀλλὰ μὴ προχωρεῖς τόσον ταχέως . . . ἐγὼ θὰ παραμερίσω τοὺς θάμνους.

Ἡ συμβουλὴ ἦτο καλή. Ὁ Γουλιέλμος ἠλάττωσε τοῦ κωπηλατισμοῦ τὴν ταχύτητα καὶ τὸ μονόξυλον προσήγγισε τοὺς κλάδους τῆς αἰγείρου ἠρέμα. Ὁ Ἰωάννης προέκυψε καὶ παρεμέρισεν αὐτούς.

— Ἔμπροσθεν ὑπάρχει ὕδωρ, παιδιά, εἶπε. Κωπηλάτισον βραδέως, Γουλιέλμε . . . κλίνατε τὰς κεφαλάς σας . . . οἱ κλάδοι εἶναι λίαν χθαμαλοί.

Τὸ ἄνοιγμα ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο τὸ στόμιον διώρυγος τεσσάρων ποδῶν τὸ πλάτος καὶ ἀρκούντως βαθείας. Ἐπὶ πεντήκοντα περίπου πήχεις ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὰ παρόχθια δένδρα εὑρίσκοντο ἐπὶ τοσοῦτον πλησίον ἀλλήλων, οἱ δὲ κλάδοι αὐτῶν ἐγγὺς τόσον τῷ ὕδατι, ὥστε ἡ πρόοδος καθίστατο σχεδὸν ἀδύνατος· διῆλθον ὅμως τὸ διάστημα τοῦτο, αἱ ὄχθαι κατέστησαν ὑψηλότεραι, αἱ δὲ αἰγειροι ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ ἀγριοκερασῶν καὶ κλάδων βατομωρεῶν. Ὑπῆρχεν ἐνταῦθα χῶρος ἀρκετός, ὅπως ἀνέτως ἱστανται ἐπὶ τοῦ μονοξύλου. Οἱ κλάδοι δὲν ἀπέκρυπτον τὴν ὄψιν τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ ὕδωρ ἦτο μέλαν, βαθὺ καὶ σχεδὸν ἀκίνητον. Εὐθὺ πρὸς τὰ πρόσω διεκρίνετο ἡ Ὑψιτενὴς κορυφὴ τοῦ Ἐς-κου-νὰχ-κογ-γιτς. Τὸ μέγα τοῦτο ὄρος ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ θεώμενον ἐνέπνεε κατάπληξιν, πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐντεῦθεν, ὁπόθεν ἐπιβλητικὸν διεφαίνετο ἐκ τῶν ἐν τοῖς φυλλώμασιν ἀνοιγμάτων.

— Εἶναι ἀνακάλυψις, παιδιά, ἀνεφώνησεν ὁ Γουλιέλμος. Εἰκάζω ὅτι ἡ Τριὰς μέλλει νὰ δράσῃ σήμερον.

— Θὰ ἐπιστρέψωμεν ; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

— Νὰ ἐπιστρέψωμεν ; Ὄχι . . . ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τοῦτο . . . Τὸ ἀξίωμα τῆς Ἑνώσεώς μας τὸ ἀπαγορεύει, εἶπεν ὁ Γουλιέλμος μετὰ προσποιητῆς ἀγανακτήσεως.

— Μάλιστα, οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, προσέθηκεν ὁ Ἀλέκος. *Μὴ ὑποχωρῆς ποτὲ πρὶν ἢ ἴδῃς τὸ τέλος*. Εἶναι πράγματι ἀξίωμα . . . Οὐδέποτε μέχρι τοῦδε μᾶς ὡδήγησεν εἰς κίνδυνον, τοὐναντίον παρέσχεν ἡμῖν ἄπειρον διασκέδασιν. Κωπηλάτει Γουλιέλμε.

Ἀλλ' ἐνῷ τὸ μονόξυλον διολισθαίνει ἐπὶ τοῦ ἠρεμοῦντος ὕδατος, ὀλίγα λεχθήτωσαν περὶ τῆς Τριάδος. Ἡ ἕνωσις αὕτη συνέστη πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, σκοπὸν δὲ εἶχε κυρίως ἐκδρομὰς πρὸς θήραν ἢ ἁλιείαν· ἢ κατὰ τὰς, μακρὰν τῆς οἰκίας, παιδιὰς ταύτας ἀναστροφὴ τῶν μελῶν πρὸς ἄλληλα παρεῖχε σύμπραξιν ἐν ταῖς σπουδαῖς αὐτῶν, εἰς ἀμοιβαίαν ὠφέλειαν ἀπολήγουσαν. Τὰ τρίκ μέλη ἦσαν τῆς αὐτῆς περίπου ἡλικίας. Ὁ Γουλιέλμος ἦτο ὁ μεγαλείτερος, δέκα ἐννέα ἐτῶν καὶ ἑνὸς μηνὸς περίπου.

Καὶ ἀνετράφησαν μὲν μαλθακῶς ἐν τῇ πόλει, ἀλλ' ἡ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας τοῦ ἔτους διατριβὴ ἐν τοῖς δάσεσι κατέστησεν αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ ἀντέχωσιν εἰς κακουχίας καὶ στερήσεις,καὶ ἐπιδεξίους ἐν τῇ χρήσει ἐπὶ μήκους μονοξύλου. Δι' αὐτοῦ εἶχον διασχίσει ἱκανὰς δεκάδας μιλίων ὕδατος ἐν τρικυμίᾳ καὶ γαλήνῃ, πολλὰ δὲ διήνυσαν ἐπίμοχθα ταξείδια διὰ μέσου δασῶν πυκνῶν. Ἐγνώριζον καλῶς νὰ κοιμῶνται ἐπὶ στρωμνῆς κλάδων τραχέων μεταξὺ τοῦ σώματός των καὶ τῶν λίθων, χωρὶς οὐδὲν νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἀστέρων· νὰ ἀνασκάπτωσιν ὀπὴν εἰς τὴν χιόνα καὶ καλυπτόμενοι διὰ τοῦ ἐπενδύτου των νὰ κατακλίνωνται παρὰ μικρὰν πυρὰν δι' ὅλης τῆς νυκτός, ὡς καὶ νὰ ἐρῶνται τῆς ἠρέμου θεότητος ἐπὶ εὐόσμου ἐκ θάμνων κλίνης, ὁπόταν ἀπαλαὶ τοῦ θέρους αὔραι θροῶσι τοὺς πολυφύλλους κλάδους ὑπὲρ τὰς κεφαλάς των !

Τὸ πρῶτον ἤδη ἐπεσκέπτοντο τὸν ποταμὸν Ναχ-γουτ-κούκ, διὸ φυσικῶς προθυμοποιοῦντο νὰ παρατηρῶσι τὰ πάντα. Ἦσαν καλῶς ἐφωδιασμένοι διὰ ζωοτροφιῶν, πρὸς δὲ εἶχον πολλὰ ἁλιευτικὰ ὄργανα, ἐν κυνηγετικὸν ὅπλον, καὶ πολύκροτον ἕκαστος. Εὐμετακόμιστος μικρὰ σκηνὴ καὶ μικρὰ ἀλλ' ἀρκοῦσα προμήθεια μαγειρικῶν σκευῶν συνεπλήρου τὰ ἐφόδιά των, ἐξ ὧν δὲν ἔλειπέ τι οὐσιῶδες. Σφόδρα ἐπεζήτουν ἐγχειρήματα ἐπικίνδυνα, τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς ἑνώσεώς των ἦτο τὸ προκλητικὸν τῆς ἐρεύνης.

Ἡ ἰσχυρὰ τοῦ Γουλιέλμου κοπηλασία διέρριψε τὸ μονόξυλον πέραν διὰ τῶν στενῶν ὀχθῶν, μετὰ ταχύτητος, ἥτις ἔφερε ταχέως αὐτὸ ἐκ τοῦ μέρους τούτου, εἰς μέγα ἄλσος ἐξ αἰγείρων ἐπισκιαζουσῶν τὸ ὕδωρ, καὶ δι' οὗ ἡ διώρυξ διέρρεεν ἐν εὐθυγραμμίᾳ περίπου.

— Μοὶ φαίνεται ὡς διώρυξ . . . Τί φρονεῖτε ; εἶπεν ὁ Ἰωάννης.

— Ποῦ ἄραγε νὰ φέρῃ ; ἠρώτησεν ὁ Γουλιέλμος.

— Δὲν εἰξεύρω, εἰξεύρω ὅμως ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ δειπνήσωμεν. Στῶμεν λοιπὸν ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀλέκου, οἱ ἄλλοι ἀπεδέχθησαν, ὁ δὲ Γουλιέλμος ἔφερε τὸ μονόξυλον παρὰ τὴν ὄχθην,καὶ ἀφοῦ ἐξήγαγον τὰ ἐν αὐτῷ, τὸ ἀνέσυρον εἰς τὴν ξηράν.

Ἐνῷ ἐκάθηντο περὶ τὴν πυρὰν τὴν νύκτα ἐκείνην, συνεζήτησαν τὸ τρίτον ἤδη, τὸ ἐνδιαφέρον ζήτημα, ποῦ ἄραγε φέρει ἡ διώρυξ ;

— Πιθανὸν νὰ μὴ φέρῃ που ἰδιαιτέρως, παρετήρησεν ὁ Ἰωάννης. Βλέπετε δὲν ὑπάρχει ρεῦμα.

— Μάλιστα ὑπάρχει, ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος, καίτοι εἶναι λίαν ἀσθενές. Ἐκρέει εἰς αὐτὴν ὕδωρ, καὶ εἶναι πράγματι ὑποτελὴς τοῦ Ναχ-γουτ-κούκ.

— Τότε ἔδει νὰ ἐσημειοῦτο εἰς τὸν χάρτην, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, καὶ παρουσίασε τοιοῦτον τοῦ ποταμοῦ, ὃν εἶχε λάβει μεθ' ἑαυτοῦ πρὶν ἢ ἀναχωρήσωσι. Ἴδωμεν, προσέθετο . . . Ἰδοὺ τὸ Ἐσ-κου-νὰχ-καχ-γιτς· ὁ ρύαξ οὗτος ἔδει νὰ ἦτο σημειωμένος ἐνταῦθα, ἀλλὰ δὲν εἶναι. Ἐνῷ δὲ ὡμίλει, ἐδείκνυε τὰ μέρη ἐπὶ τοῦ χάρτου.

— Δὲν θὰ τὸν σημειώσω ἔτι, ἐξηκολούθησεν. Ἴδωμεν προηγουμένως ποῦ φέρει. Ἀληθῶς σᾶς λέγω, παιδιά, εἶναι ἀνακάλυψις.

— Πῶς θὰ ὀνομάσωμεν αὐτόν; ἠρώτησεν ὁ Ἀλέκος.

— Ρύακα τῆς Τριάδος, ἀπήντησεν ὁ Ἰωάννης.

— Λαμπρά ! εἶπον οἱ ἄλλοι.

Μετὰ μικρὰν διακοπὴν ὁ Γουλιέλμος ἠρώτησε·

— Τί μᾶς εἶπες προηγουμένως περὶ τῆς λίμνης τοῦ Ἐρημίτου. Ἰωάννη ;

—Τίποτε ἄλλο, εἰμὴ ὅτι ἄνθρωπός τις μὲ ἠρώτησεν, ἐὰν θὰ μετεβαίνωμεν ἐκεῖσε.

— Εἶπεν ὅτι ὑπῆρχε τοιοῦτον μέρος ;

— Οὐχί, οὐδ' ἐγὼ ἤκουσά τι περὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦδε. Περί τίνος σκέπτεσαι, Γουλιέλμε ;

— Μόνον, ὅτι πιθανὸν ἡ διώρυξ νὰ φέρῃ εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἐρημίτου.

Οἱ νέοι προσέβλεψαν ἀλλήλους. Ὁ ἦχος τῶν λέξεων τοῦ Γουλιέλμου ἐφαίνετο ὅτι διετηρήθη ἐν τῇ ἐρημίᾳ τοῦ μέρους καὶ τῷ ἠρεμοῦντι μέλανι ὕδατι.

— Διατὶ δὲν ἠρώτας τὸν ἄνθρωπον πλείονα περὶ αὐτοῦ, Ἰωάννη ;

— Γνωρίζεις, Γουλιέλμε, ὅτι δὲν ἀγαπῶ καὶ πολὺ τοὺς ἐρημίτας. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὸ αἴτιον διὰ τὸ ὁποῖον ἄνθρωπός τις γίνεται ἐρημίτης.

— Ἐγὼ ὅμως τὸ ἐννοῶ, εἶπεν ὁ Ἀλέκος. Ἐὰν αἱ ὑποθέσεις μου δὲν βαίνουσιν ὡς ἐγὼ θέλω, ἀπέρχομαί που μακρὰν τῆς κοινωνίας καὶ γίνομαι ἐρημίτης, καὶ ἐγέλασε μετὰ φαιδρότητος μὴ συμβιβαζομένης πρὸς τοὺς λόγους του.

— Τί ὡραῖος Ἐρημίτης θὰ ἐγίνεσο, ἀνεφώνησεν ὁ Ἰωάννης, γελῶν.

— Τῇ ἀληθείᾳ, ὑπέλαβεν ὁ Γουλιέλμος, ἄτομα εὔθυμα, ὡς ὁ Ἀλέκος, ἀπέρχονται ἐνίοτε εἰς μοναχικὸν βίον. Σοὶ εἶπον ποτὲ περὶ τοῦ θείου μου Καρόλου, Ἰωάννη ;

— Ὄχι. Δὲν πιστεύω νὰ ἦναι ἐρημίτης.

— Δὲν γνωρίζομεν τί εἶναι, οὐδ' ἐὰν ζῇ ἢ ἀπέθανε . . .

— Εἰπέ μας περὶ αὐτοῦ, διέκοψεν ὁ Ἀλέκος. Ὁ κόσμος πολλὰ ἔλεγεν.

— Ἡ ἱστορία δὲν εἶναι μακρά. Ὁ θεῖος μου Κάρολος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ πατρός μου, εἶχε δὲ στενότατον φίλον, καλούμενον Γεώργιον Σ . . . , ὅστις ἐν τῇ μετὰ τοῦ θείου μου συνεργασίᾳ του τοσοῦτον ἠγάπησεν αὐτόν, ὥστε καὶ αὐτὴν του τὴν ζωὴν εἰς ἀσφαλιστικὴν ἑταιρίαν ἐξησφάλισεν ὑπὲρ τοῦ φίλου του. Ἡμέραν τινὰ ἀπῆλθον εἰς θύραν ὁμοῦ. Ὁ θεῖος μου ἠγάπα μεγάλως τὰ δάση—ὁ πατήρ μου, λέγει, ὅτι τὸν ἐμιμήθην εἰς τοῦτο—ἀλλ' ὁ κ. Γεώργιος Σ . . . δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Ὁ θεῖος μου, εἶπεν, ὅτι ἀπεχωρίσθησαν εἰς τὰ δάση, καὶ ἔκτοτε δὲν τὸν εἶδεν· ἐν τούτοις μετά τινα χρόνον εὑρέθη πτῶμα σεσηπώς, ὁ δὲ κόσμος ἐνόμισεν, ὅτι ἦτο τοῦ Γεωργ. Σ . . . Ὁ θεῖος μου ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς, κατηγορούμενος ἐπὶ δολοφονίᾳ. Ἦτο γνωστὸν ὅτι εἶχε μεγάλην ἀνάγκην χρημάτων, ἀκριβῶς κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ὅθεν ὁ κόσμος διέδωκεν, ὅτι ἐφόνευσε τὸν φίλον του ὅπως λάβῃ τὸ ποσὸν δι' ὃ εἶχεν ἀσφαλισθῇ ἡ ζωὴ ἐκείνου. Εἶχεν ἀληθῶς πολλοὺς ἐχθροὺς ὁ θεῖος μου, διότι ἀνεμιγνύετο εἰς τὴν πολιτικήν, οἵτινες καὶ ἐνήργησαν κατ' αὐτοῦ ὅπως συλληφθῇ καὶ δικασθῇ. Τὸ πτῶμα δὲν ἀνεγνωρίσθη, διὸ τὸ δικαστήριον ἀπήλλαξε τὸν θεῖον μου τῆς κατηγορίας ταύτης· καθ' ὃν ὅμως χρόνον ἐδικάζετο, ἡ σύζυγός του ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς δίκης ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα μου πέντε χιλιάδας τάλληρα, ἅτινα ἦσαν τὸ ποσὸν ὅπερ ἐκ τῆς Ἀσφαλιστικῆς ἑταιρίας ἔλαβε καὶ ἐξηφανίσθη, οὐδὲ τὸν ἴδομεν ἔκτοτε, οὐδ' ἐμάθομέν ποτε τί ἀπέγεινε.

«Μετά τινα ἔτη ὁ Γεώργιος Σ . . . ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. Φαίνεται ὅτι αἴτια ἰδιαίτερα τὸν ἠνάγκασθην νὰ φύγῃ οὕτως. Οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσει περὶ τῆς προσαφθείσης εἰς τὸν θεῖον μου κατηγορίας, ὅτι ἐφόνευσεν αὐτόν. Πάντες τότε ἐθλίβησαν διὰ τὸν θεῖον μου, ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργὰ νὰ ἐπανορθωθῇ τὸ κακόν. Ἀπεκρύθη που, καίτοι δὲ ὁ πατήρ μου ἐδημοσίευσεν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐφημερίσι προσκαλῶν αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ, οὐδέποτε ἔλαβεν ἀπάντησιν.

— Ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ διατὶ ἐξηφανίσθη. Ἠδύνατο νὰ ζήσῃ ἀφοῦ ἀπηλλάγη τῆς κατηγορίας, εἶπεν ὁ Ἰωάννης.

— Βεβαίως ἠδύνατο, καὶ θὰ τὸ ἔπραττεν, ἀλλ' ὁ θάνατος τῆς θείας μου,φαίνεται, ὅτι τὸν ἀπεθάρρυνεν ἐντελῶς. Πρὸ ἔτους μόλις εἶχον νυμφευθῇ, ἡ δ' ἐκ τῆς συλλήψεως καὶ τῆς δίκης του προσβολὴ τὴν ἐφόνευσε.Πράγματι δὲν ἐνθυμοῦμαι πολλὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, προσέθετο ὁ Γουλιέλμος, διότι ἤμην μόλις ἑπταέτης τὸν χρόνον ἐκεῖνον.

Τὴν συνομιλίαν ταύτην ἠκολούθησεν εἶτα σιγή, ἣν διέκοψε χάσμα τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ ἀναφώνησις·

— Καιρὸς εἶναι νὰ κοιμηθῶμεν.

Ἐν τούτοις ἡ περὶ τὴν πυρὰν διαμονὴ δὲν προύκαλει ὕπνον, διὸ οἱ νέοι ἄγρυπνοι συνεζήτησαν ἐπὶ πολὺ ἔτι, πρὶν ἢ ἀργὰ πλέον δυνηθῶσι νὰ ἀποκοιμηθῶσιν. Ὅτε ἀφυπνίσθησαν, ὁ ἥλιος εἶχεν ἐξέλθει καὶ ἐπειδὴ τὸ πρόγευμα ἔδει νὰ παρασκευασθῇ, κάπως ἀργὰ πάλιν ἐξέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἀνιχνευτικὸν αὐτῶν πλοῦν.

Ἡ διώρυξ ἐξηκολούθει μετὰ μικρᾶς μεταλλαγῆς ἐν τῷ πλάτει ἢ διευθύνσει αὐτῆς. Ἐν τισι τμήμασι τοσοῦτον πυκνοὶ ἐπεκρέμαντο οἱ κλάδοι, ὥστε τὸ μονόξυλον μετὰ δυσκολίας μεγίστης κατωρθοῦτο νὰ διέλθῃ. Εἰς ἄλλα μέρη αἱ ὄχθαι ἦσαν ἀπεψιλωμέναι τῶν δένδρων, αἱ δὲ περιξ γαῖαι ἐφαίνοντο ὡσεὶ καλλιεργημέναι. Τὸ τάχος τῆς προόδου ἦτο λίαν βραδύ, καὶ ἡ μεσημβρία ἀφίκετο χωρὶς οὐδεμία ἀξιοσημείωτος μεταβολὴ νὰ παρατηρηθῇ. Μετ' ὀλίγον ὅμως τὸ δάσος ἐπερατώθη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ μεγάλη ἔκτασις βρύων ἀνεφάνη, ἑνὸς ἴσως τετραγωνικοῦ μιλίου· οἱ νέοι εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν τοσοῦτον ἀπροσδοκήτως, ὥστε ἐφάνη αὐτοῖς φρικωδῶς μονήρης. Τῇ ἀληθείᾳ βαλτῶδες μέρος ἐν τῷ μέσῳ δάσους εἶναι τὸ μᾶλλον πληκτικὸν πρᾶγμα, ὅπερ δύναταί τις νὰ φανταθῇ. Τὸ Ἐσ-κου-νὰχ-καχ-γιτς συνωφρυοῦτο ἐπ' αὐτοῦ τοσοῦτον μεγαλοπρεπῶς, ὥστε οἱ φίλοι μας ἀνέβλεψαν πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ στιγμήν, ἐνῷ τὰ πρόσωπά των καθαρῶς ἐδήλουν, ὅτι εἰς τὴν διάνοιαν ἑκάστου ὑπῆρχεν ἀμφιβολία περὶ τοῦ συνετοῦ τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας. Ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις ἐκοπηλάτει τότε συνεκράτησε τὴν κώπην, ἀλλ' ὅτε τὸ ἀξίωμα τοῦ συνδέσμου ἐξήστραψεν ἐν τῇ διανοίᾳ του, ἐδιπλασίασεν ὁ ἐρέτης τὴν δύναμιν τῆς κωπηλασίας του, καὶ ἐξέρριψε πρόσω τὸ μονόξυλον μετὰ ταχύτητος μεγάλης.

— Ἡσυχώτερον, Ἀλέκο, ἀνεφώνησεν ὁ Γουλιέλμος, ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ τῆς πρώρας, φέρων εἰς χεῖρας τὸ ὅπλον. Πολὺ πιθανὸν νὰ ὑπάρχωσι νῆσσαι ἐνταῦθα.

Ἡ παρατήρησίς του ἐπεβεβαιώθη, διότι δύο ὡραῖαι πτηνὰ ἀνυψώθησαν ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἰς μικρὰν ἔμπροσθεν ἀπόστασιν, κατῆλθον ὅμως αὖθις πρὶν ἢ δυνηθῇ νὰ σκοπεύσῃ κατ' αὐτῶν. Μετά τινας στιγμὰς ὅμως ἐφάνη εὐτυχέστερος, καὶ ζεῦγος ὀρνίθων ἀντήμειψε τὴν δεξιοτήτά του.

Ὁ Ἀλέξανδρος διηύθυνε τὸ μονόξυλον πρὸς τὴν ὄχθην ὅπως ἀναλάβωσι τὸ ἕτερον τῶν πτηνῶν, πεσὸν ἐπ' αὐτῆς, ὁ δὲ Ἰωάννης ἦτο ἕτοιμος νὰ πηδήσῃ εἰς τὴν ξηράν, ὅτε ὁ Γουλιέλμος παρενέβη.

— Στῆθι, νὰ ἐξετάσω τὸ ἔδαφος, εἶπε καὶ ἀνηγέρθη κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα ράβδον.

(Ἕπεται τὸ τέλος). Γ. Δ. Ι.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΗ ΑΙΚ. ΒΕΡΩΝΗ

Ὑπάρχουσιν ὡρισμέναι περιστάσεις καθ' ἃς ἀδυνατεῖ τις πιστὴν νὰ ἐμφανίσῃ τὴν ἀλήθειαν· καὶ ὄντως, τὸν καλλιτεχνικὸν θρίαμβον τῆς ἡρωΐδος τῶν ἡμερῶν, ἥτις συνήρπασε διὰ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου τὰς καρδίας, ἤτις μὲ τὸ σκῆπτρον τῆς ἀριστοτεχνίας ἐνεφανίσθη ὡς βασίλισσα ἐπὶ τῆς σεμνυνομένης ἑλλην. σκηνῆς, οὐδεὶς δύναται νὰ περιγράψῃ, ἀναλογιζόμενος, ὅτι πρώτην ἤδη φορὰν ἡ κοινωνία σύσσωμος ἀποθαυμάζει καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ παραφόρου τῆς εὐγνωμοσύνης ἀποτίει τὸν φόρον πρὸς τὴν ἀριστεύουσαν καλλιτέχνιδα, ἥτις διὰ τῆς δαφνοστεφοῦς «Φαύστας» ἀνεδείχθη οἵαν πρὸ πολλοῦ ἡ ἀληθὴς προσδοκία ἀνέμενε. Ἡ εὐεργετική της ἦτο μᾶλλον πανηγυρικὴ ἑορτὴ τῆς καλλιτεχνίας, τιμωμένης ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ἀριστοτέχνιδος, προσθέτουσα εἰς τὰς πολιτιμοτέρας τῆς θεατρικῆς ἱστορίας σελίδας τὸν λαμπρότερον τῶν συγχρόνων θριάμβων.—Τὸ θέατρον ἦτο κατάμεστον, οὕτως ὥστε καὶ δι' αὐτὰς τὰς εἰσόδους ἐπενέβη ἡ ἀστυνομία, μὴ ἐπιτρέψασα νὰ διατεθῶσι πλειότεραι, κεκοσμημένον δὲ διὰ μύρτων καὶ σημαιῶν προσέδιδε μεγαλοπρεπῆ ὄψιν, καὶ ἰδίᾳ ἐκτὸς αὐτοῦ ἔνθα συνοιθροίσθη ἄπειρον πλῆθος, ὅπερ ἐπλήρωσε τὴν πλατεῖαν, καταυγαζομένην ὑπὸ τῶν ἠλεκτρικῶν φώτων καὶ διὰ τῶν ποικίλων κεκοσμημένη σημαιῶν. Ἡ «Φαύστα» ἦτο ἀδύνατον νὰ διδαχθῇ ἐντελέστερον, ἡ δὲ Δις Βερώνη ἀπαραμίλλως τὴν ἡρωΐδα τοῦ θεσπεσίου ὑποδυθεῖσα ἔργου, φρενητιωδῶς ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ ἐν μέσῳ ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ ἐπὶ τῆς σκηνῆς δεκαπεντάκις σχεδόν. Ἀνθοδέσμαι πολύτιμοι, λύραι διὰ τεχνητῶν καὶ φυσικῶν ἀνθέων βαρύτιμοι, σκεύη, κοσμήματα, δίσκοι, κάνιστρα χρυσᾶ, μετ' ἀνθέων, ἐπλήρουν τὴν σκηνὴν κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς καλλιτέχνιδος, ἥτις συγκεκινημένη βαθέως ἔβλεπεν ἀμειβομένους ἤδη εἰλικρινῶς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἑλλην. σκηνῆς πολυτίμους ἀγῶνας της. Ἰδίᾳ ὁ θρίαμβος ἦτο πλέον πλήρης κατὰ τὸ διάλειμμα τῆς γ'. πράξεως, ὅτε ἐν μέσῳ καλλιτεχνικῆς εἰκόνος, προετοιμασθείσης ὑπὸ θερμοῦ καὶ πιστοῦ θαυμαστοῦ της ἐνεφανίσθη. Ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς ἵστατο χρυσοῦς βωμὸς ἐφ' οὗ χρυσοῦν τοῦ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα· κάτωθεν αὐτοῦ χρυσοποίκιλτος λύρα καὶ παραπλεύρως, ἐπὶ μικροῦ βάθρου ἵστατο ἡ Μελπομένη (ἣν ἐπιτυχῶς ὑπεκρίθη νεαρὰ ἠθοποιὸς) λευχειμονοῦσα, χρυσῷ κεκοσμημένη στεφάνῳ, καὶ κρατοῦσα χρυσοῦν στέφανον ἐπὶ τῶν πορφυρῶν τοῦ ὁποίου ταινιῶν ἀνεγινώσκοντο χρυσοῖς γράμμασι: «Στέψατε τὴν σεμνὴν τῆς καλλιτεχνίας ἡρωΐδα». Στέψατε τὴν θριαμβεύουσαν τῶν Πιερίδων ἀριστοτέχνιδα». Χορὸς δὲ ἐρασιτεχνῶν ἔψαλλεν ᾆσμα ἐπὶ τούτῳ τονισθὲν ἔχον ὡς ἑξῆς.

Ἄνθη εἰς ἄνθος ρίψατε, δάφνην εἰς ἡρωΐδα,
Καὶ τοῦ Ἑλικῶνος στέψατε αἱ νύμφαι τὴν Βερώνην
Διάδημα προσφέρατε καὶ δόξης ἀλουργίδα,
Σ' τῆς τέχνης τὴν βασίλισσαν τὴν μίαν καὶ τὴν μόνην.

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν τὴν ἐμφανισθεῖσαν καλλιτέχνιδα τὸ πλῆθος ἐπευφώνει, πληθὺς ταινιῶν ποικιλοχρόων, ἐν αἷς μετ' ἄλλων διθυράμβων καὶ τῆς εἰκόνος, ἦτο γεγραμμένον τὸ ποίημα τοῦτο, διεσκορπίσθη ἀνὰ τὸ θέατρον, ὅπερ τότε ἐνθουσιωδῶς ἀπεθέου ἐκείνην. Ὁ κλεινὸς ποιητής, ὁ δαφνοστεφὴς μουσοπόλος Βερναρδάκης, ἀνάρπαστος γενόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἀνεβιβάζετο ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπανειλημμένως, ἐν ᾗ μετὰ τῆς «καλῆς του Φαύστας» ηὐχαρίστει τὸ ζητωκραυγάζον καὶ χειροκροτοῦν πλῆθος. Μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως, ἀφοῦ δι' ὀλίγων συγκεκινημένη ἡ καλλιτέχνις ἐξέφρασε τὰς θερμάς της εὐχαριστήσεις πρὸς τὸ πλῆθος, ἐπιβᾶσα ἐπὶ τούτῳ ἀναμενούσης πολυτελοῦς τεθρίππου ἁμάξης, ἐν μέσῳ τῶν προσενεχθέντων δώρων, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ ραντιζομένη διὰ ῥόδων, ἔφθασεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἔνθα κατοικεῖ, ἐνῷ τὰ λαμπρὰ πυροτεχνήματα μὲ τὸ ὄνομά της ἔκαιον ἔτι, καὶ πανταχόθεν ἠκούοντο ζητωκραυγαί, εἰς ἃς ἐμίγνυτο ἡ φωνὴ τῶν ἐφημεριδοπωλῶν, πωλούντων «τὴν βιογραφίαν τῆς Βερώνης».

Ἀλκυών.

ΕΛΑ

Μοῦ 'γραψ' ἡ μοῖρά μου νὰ ζῶ μακρυά σου
καὶ πικραμμένος νὰ καρτερῶ,
νὰ μένω ἔρημος ἀπ' τὴ ματιά σου
νὰ βασανίζωμαι, τόσο καιρό.

—

Ἀγάπη, ξένη μου, μὴ μὲ ξεχάνῃς
ἔλα 's τὴ πρώτη σου χρυσῆ φωλιὰ
τὴ μαραμένη μου καρδιὰ νὰ γιάνῃς
μὲ χάδι 'ἀθῶα, μ' ἀγνὰ φιλιά.

—

Φοβοῦμαι ὁ δύστυχος τὸ στοχασμό σου
νὰ μοῦ χαρίζῃς τέτοι' ἀπονιά
ἄχ, ἔλα τάχυνε τὸ γύρισμό σου
βαρειὰ μᾶς ἔρχετ' ἡ χειμωνιά.

Σεπτέμβριος 1893.

Kyr-Kos.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ "ΦΥΣΕΩΣ,,

Γ. Ι Β. *Ὕδραν.* Ἀριθμὸν 15 σᾶς ἀπεστείλαμεν προχθές.— Γ. Φ. *Γισύγεβον.* Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἀπεστείλαμεν καθυστερούμενα φύλλα.— Κ. Β. Δ. *Πάτρας.* Δελτάριον ἐλήφθη. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ ἀπεστείλαμεν σειρὰν φύλλων.—Γ. Ν. Σ. Dikeli. Δελτάριον ἐλήφθη, ἀπεστείλαμεν ὑμῖν ἅπαντα καθυστερούμενα φύλλα. —Α. Κ. *Σόφιαν.* Σᾶς ἐνεγράψαμεν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Δ'. ἔτους καὶ ταχυδρομικῶς λαμβάνετε ἐν ἐκτάσει ἀπάντησιν εἰς ἐρωτήσεις σας. —Θ. Μ. *Πάτρας.* Συνεστημένη ἐλήφθη. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν εἰς ἐρωτήσεις σας.—Π. Ν. Δ. *Παρισιοῦς* Δελτάριον ἐλήφθη, σᾶς ἀπηντήσαμεν.—Χ. Π. Τ. *Πρέβεζαν.* Ταχυδρομικῶς σᾶς ἐγράψαμεν περὶ ὅλων καὶ ἀπεστείλαμεν παραγγελίαν σας.—Ν. Θ. *Σφάξ.* Παραγγελίαι σας ἐξετελέσθησαν ἅπασαι καὶ ἀπεστάλησαν. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἐν ἐκτάσει πληροφορίας.— Ν. Λ. *Μάκρην.* Ἐπιστολή σας ἐλήφθη καὶ ἐλυπήθημεν διὰ τὰ ἐν αὐτῇ. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ πιστεύομεν θέλετε ἐγκρίνει σκέψεις καὶ δίκαιόν μας.—Κ. Χ. Λ. *Μόρφου-Κύπρον.* Ἐνεγράψαμεν νέον συνδρομητήν. Εὐχαριστοῦμεν. —Δ. Θ. *Ρουχτσούκιον.* Δελτάριον ἐλήφθη, ἀπηντήσαμεν. Ἀναμένομεν συνδρομητάς.— Ν. Θ. *Σφάξ.* Ἐλήφθη ἐπιστολή σας καὶ σᾶς ἀπηντήσαμεν ἀμέσως, διότι ἀμφεβάλλομεν ἂν εἴχετε ἐπιστρέψει ἐξ Εὐρώπης. Βιβλία ἐστάλησαν ἅπαντα ἐπὶ συστάσει. — Μ. Κ. *Παντέρμον.* Ἐχάρημεν πολὺ τέλος πάντων δι' αἴσιον ἀποτέλεσμα. Ἐγράψαμεν καὶ ἀπεστείλαμεν ἑτέρους δύο φακέλλους.— Δ. Π. *Λαμιαν.* Ἐπιστολὴ μὲ περιεχόμενα ἐλήφθη, καὶ θὰ φροντίσωμεν διὰ παραγγελίαν σας.—Κ. Ν. Α. *Μεσολόγγιον.* Συνεστημένη ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Περὶ γραφομένων σας ἐλάβομεν σημειώσεις·

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Προκειμένου νὰ τακτοποιήσωμεν τὰ βιβλία μας διὰ τὴν προσεχῆ ἐκκύβευσιν τῶν λαχείων τῆς «Φύσεως», εἰς ἣν θὰ λάβωσι μέρος μόνον οἱ προπληρώσαντες τὴν ἐτησίαν συνδρομήν των τοῦ διανυομένου ἤδη 4ου ἔτους μέχρι τέλους τοῦ προσεχοῦς Δεκεμβρίου, παρακαλοῦνται, εὐαρεστούμενοι, πάντες οἱ καθυστεροῦντες ἔτι τὴν συνδρομήν των ν' ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐγκαίρως εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Φύσεως», ὅπως λάβωσι τὴν σχετικὴν ἀπόδειξίν των, ἐν ᾗ σεσημείωται ὁ ἀριθμὸς τοῦ λαχείου των. *Ἡ Διεύθυνσις.*

ΝΕΟΣ ἔχων ἀρίστας συστάσεις ζητεῖ θέσιν παρά τινι δικηγόρῳ ἢ ἄλλο τινὶ ἢ καὶ παραδόσεις. Πληροφορίαι εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Φύσεως».

ΠΑΡΑ ΤΙΝΙ καλλίστῃ οἰκογενείᾳ ζητοῦνται εἰς ἢ δύο οἰκότροφοι ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, παρ' ᾗ διδάσκεται καὶ ἡ γαλλικὴ γλῶσσα. Πληροφορίαι παρ' ἡμῖν.

ΚΑΛΛΙΣΤΗ εὐκαιρία παρουσιάζεται εἰς τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κεφαλαιούχους, ἕνεκα τῆς ὑψώσεως τοῦ χρυσοῦ, νὰ τοκοθετήσωσι τὰ χρήματά των ἐπὶ κτηματικῇ ἢ ἄλλῃ ἀσφαλείᾳ ἐνταῦθα μὲ προφανὲς κέρδος σήμερον 60 %. Ταχεῖαι πληροφορίαι παρ' ἡμῖν.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ δίδοντες παραγγελίας εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Φύσεως» δι' ἀγορὰν τίτλων, βιβλίων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ν' ἀποστέλλωσι ταὐτοχρόνως καὶ τὸ ἀντίτιμον, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι πρέπει νὰ ἔχωμεν διαθέσιμα παλλὰ πρὸς τοῦτο κεφάλαια, ὑποκείμεθα καὶ εἰς ζημίας ἕνεκα τῆς αὐξομειώσεως τοῦ φράγκου.

ΕΛΑΒΟΜΕΝ ἐντολὴν νὰ ἐκποιήσωμεν συνδρομητοῦ μας τινὸς ἀποδημήσαντος εἰς τὸ ἐξωτερικὸν, τὰ ἑξῆς ἀντικείμενα, ἅτινα ἐλάβομεν μεθ' ἑξ Εὐρώπης.

Μίαν ὑδρόγειον σφαῖραν τελειοτάτης κατασκευῆς, 100 φρ. ἀξίας ἀντὶ 60 μόνον φράγκων.

Μίαν φωτογραφικὴν μηχανὴν ἀοράτως λειτουργοῦσαν (instantané) 95 φρ. ἀξίας, ἀντὶ 65 μόνον.

Καὶ ἑτέραν φωτογραφικὴν μηχανὴν μεγεθύνσεως, ἀξίας 150 φργ. ἀντὶ 100 μόνον.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ